Uitgave Stichting Oald Hengel - Museum Hengelo

JUNI 2017

Hengelo toen & nu

In dit nummer o.a.
- De Trijp 2
- Het Markeboek van de Wooldermarken
- Reigerweg II

JAARGANG 42

Hengelo**toen**&nu

is een tweemaandelijkse uitgave van de
Stichting Oald Hengel en het
Museum Hengelo.
Beekstraat 51, 7551 DP Hengelo Ov.,
telefoon 074 - 259 42 16,
e-mail: info@museumhengelo.nl
www.museumhengelo.nl
www.twitter.com/museumhengelo
IBAN: NL30 RABO 0104 7906 52
BIC: RABONL2U

Openingstijden museum:
Maandags gesloten
Dinsdag t/m vrijdag van 13.00-17.00 uur
Zaterdag en zondag van 14.00-17.00 uur

Bestuur:
Voorzitter: Gerard van Houweninge
Secretaris: Gerard Jilleba
Penningmeester: Gerard van Houweninge
Leden: Jan van Alsté en
Gerrit ter Welle (PR en communicatie)
email: pr@museumhengelo.nl

Redactie:
e-mail: redactie@museumhengelo.nl
Sjoerd van der Meulen, hoofdredacteur
Gerard Jilleba, eindredacteur, tel. 06-57590058
Wil Zwienenberg
Foto-redactie:
email: bschuite@museumhengelo.nl
A.J. Schuite, tel. 074 - 242 95 74

Donatie:
Jaarlijkse donatie € 25,00 (buiten Hengelo
€ 29,50. Buitenland binnen Europa € 45,00 of
€ 60,00 buiten Europa)
Donatie inclusief periodiek 'Hengelo
toen&nu', exclusief deelname aan
excursies, bijeenkomsten werkgroepen.

*Opzegging donateurschap dient schriftelijk
of per email te geschieden uiterlijk in de
maand november, email:administratie@
museumhengelo.nl*

MUSEUM
HENGELO

ISSN-nummer 1876-4606
© Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
door middel van druk, fotocopie, microfilm of
op welke andere wijze ook, zonder
voorafgaande toestemming van de uitgever.

Het volgende nummer van 'Hengelo
toen&nu' zal verschijnen omstreeks
10 augustus 2017. De kopij voor dit nummer
moet, bij voorkeur via e-mail, uiterlijk
3 juli 2017 bij de redactie binnen zijn.

Oplage: 1500 exemplaren
Opmaak: Twentie design en dtp, Hengelo
Druk: Drukkerij Roelofs, Enschede

Van de redactie

In dit nummer

In dit nummer doen wij weer een beroep op uw kennis van het verleden. De Willemschool viert het 125-jarig jubileum. Aan de hand van oude foto's vragen wij naar uw herinneringen aan deze school.
Verder in dit nummer de tweede aflevering van de geschiedenis van de Hengelosche Trijp.

De Houtmaat is twee keer onderwerp van een historisch verhaal. In het ene verhaal gaat het om de vererving, in het andere artikel zien we de Houtmaat als veilig heenkomen voor een Hengelose familie die in de oorlog de stad ontvluchtte vanwege de bombardementen. Met elkaar laten deze twee artikelen zien dat geschiedenis geen einde kent. Elke dag schrijven we er een nieuw hoofdstuk bij.
Dat doet ook de ploeg die begonnen is om het Markeboek van Wooldermarken te ontsluiten. Zo'n boek is een bron voor allerlei historisch onderzoek. Het probleem is alleen dat niet iedereen overweg kan met deze teksten in het Middelnederlands die ook nog eens met de hand geschreven zijn. Een groep vrijwilligers gaat dit boek nu transscriberen, of in gewoon Nederlands: leesbaar maken. In dit nummer leest u meer over dit project.

In dit nummer

Het Markeboek van de Wooldermarken 67
De straat waarin wij wonen 71
Fons Trienen en The Spiders van 1961 74
Hemelvaart 77
Wie, wat, waar, wanneer? 78
Trijp, grandeur door ingeschoren zonnebloem (deel 2) 80
Lezers reageren 85
Evacués anno 1944 86
Het derde Holtmaaterf (vervolg) 88
Een portret krijgt een verhaal 94

Foto omslag:
Mevrouw Overbeek op haar stoel met velours van de Hengelose Velousweverij B.V. In de jaren zeventig maakte zij als laborante van de Hengelose Trijpweverij een door haar zelf gekleurde piramide van gesatineerde trijp. Kijkend van rechts naar links zijn de kleuren verzadigd, van links naar rechts zijn de kleuren eerder zacht.
Foto Bert Schuite, 2016

Voor onze activiteiten: zie www.museumhengelo.nl

Het Markeboek van de Wooldermarken

Gerhard Post

In de Oald Hengel van augustus 1977 lezen we dat de heren Zengerink en Eising met toestemming van Stichting Twickel het markeboek van Woolde kopieren en beschikbaar stellen in het archief van Museum Hengelo.[1] In de afgelopen veertig jaar hebben veel mensen hiervan gebruik gemaakt, blijkend in diverse artikelen die verschenen in Oald Hengelo en later Hengelo toen & nu. Ondanks de eenvoudige toegang is het markeboek nooit systematisch getranscribeerd (leesbaar gemaakt). Dat is jammer omdat het markeboek een belangrijke bron voor de geschiedenis van Hengelo is. Daarom heeft een groep het initiatief genomen om deze grote klus op zich te nemen. En dat het grote klus is, kunt u zien aan de foto van het markeboek hieronder: zo'n 600 à 700 beschreven bladzijden.

De marken

Op de rug van het markeboek staat 'Woolde'. Dit is eigenlijk niet correct: het boek bevat de verslagen van de markevergadering van vier marken: de marke Woolde natuurlijk, maar ook de marke Oele Woolderzijde, de marke Klein Driene en de marke Groot Driene. Wat deze marken bindt is dat de heer van Hengelo van al deze marken de markenrichter was. Ze worden samen wel de Wooldermarken genoemd en soms wordt gezegd dat deze marken vroeger één marke vormden (misschien bevat het markeboek hiervoor een bewijs). Hier komt ook het onderscheid tussen marke en buurschap sterk naar voren: de buurschappen waren groepen boerderijen die landschappelijk dicht bij elkaar lagen, terwijl de marke de rechten van de buren op de woeste gronden regelde. De marke werd vanaf de 13e eeuw belangrijk door de bevolkingstoename en mogelijk ook door de plaggenbemesting die meer en meer werd toegepast om op de arme zandgronden gewassen te verbouwen. Bovendien begonnen ook de bomen schaarser te worden. Het markeboek van Woolde begint dan ook met de rechten op houtkap in de marke. Vaak vielen buurschap en marke samen, maar niet in Oele en Driene. Uit de vermelding van de erven kunnen we zien dat vanaf het begin van het markeboek (rond 1500) de buurschap Oele

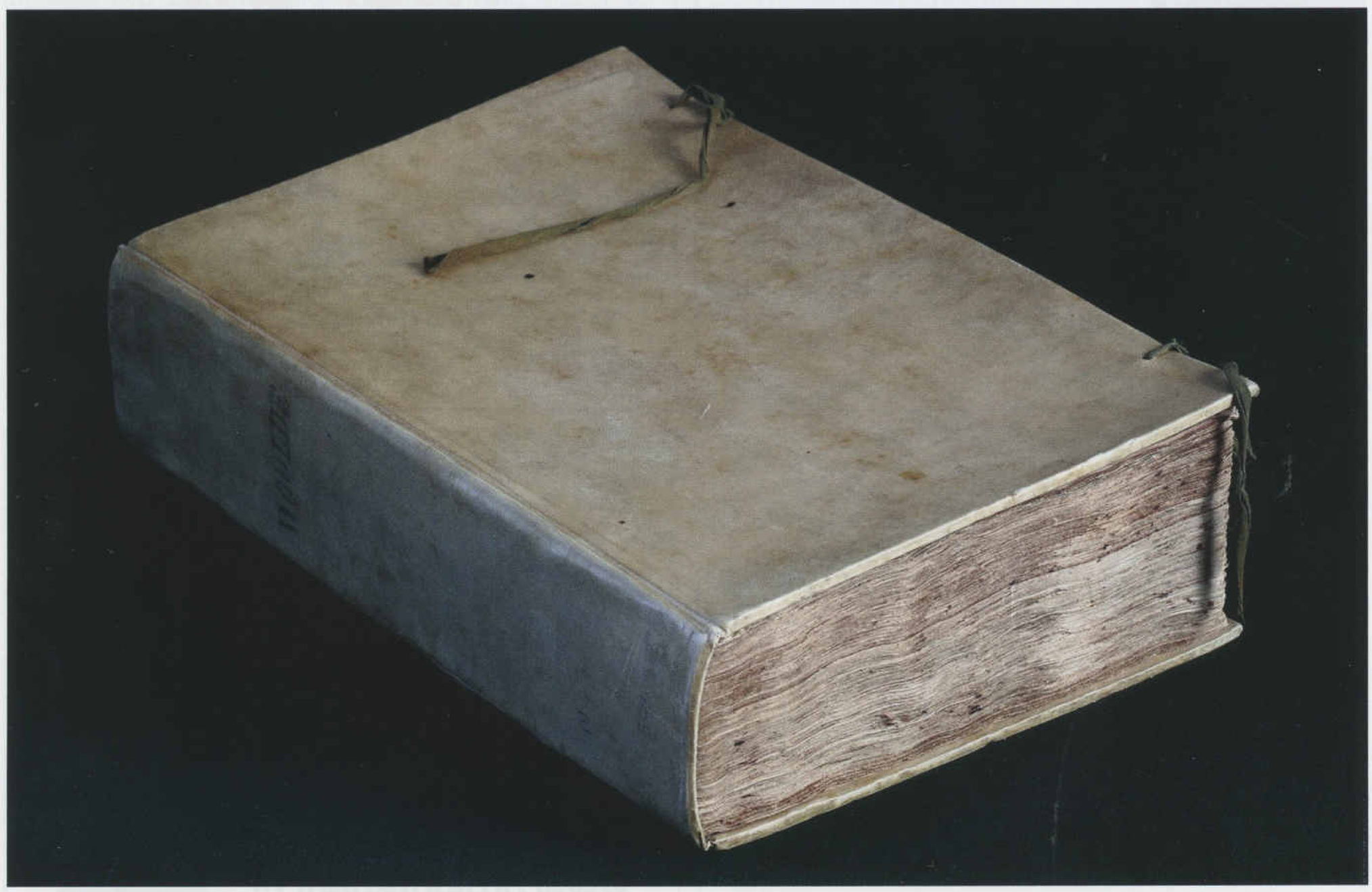

Het originele markeboek, aanwezig in het archief van het Twickel (foto: Hans Beerens)

marcel wilderink
architect
interieur bouwmanagement
enschedesestraat 198
074 2429931

www.wilderink.nl

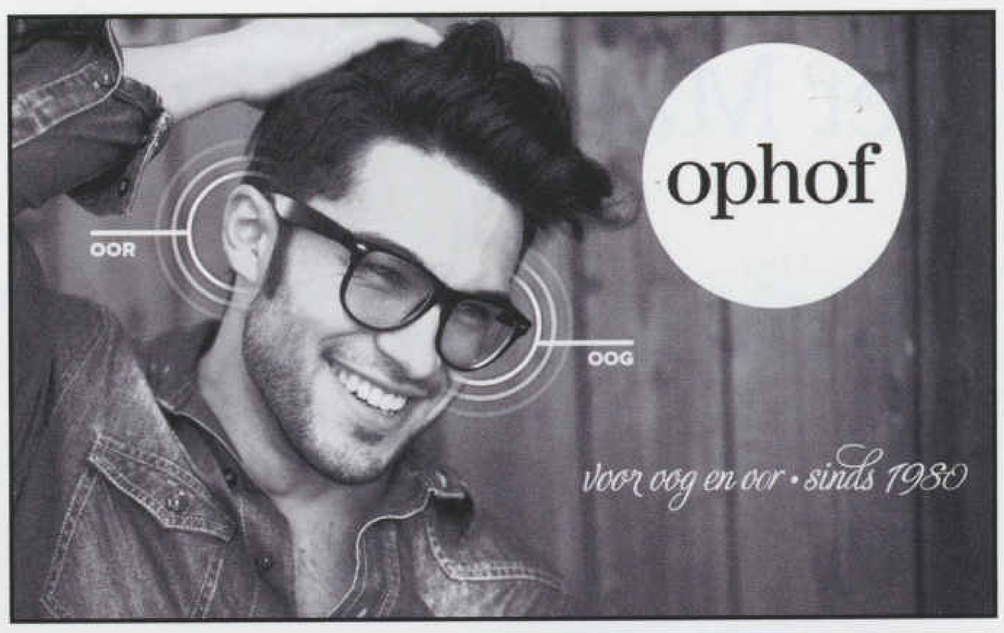

HOUTHANDEL SCHARENBORG
Ganzebosweg 335
7548 PT Boekelo
Tel. 074-3676253
Fax 074-3676611
Autotel. 06-53394623
E-mail: houthandel@scharenborg.com
www.scharenborg.com

PROFESSIONEEL SCHILDERWERK MET OOG VOOR DETAIL

DE KONING SCHILDERS

NIEUWBOUW EN ONDERHOUD VOOR:
- Particulier
- Woningbouw
- Utiliteitsbouw
- Industrie

OOK HET ADRES VOOR:
- beglazing
- vloer-, wand- en raambekleding
- kleur- en technisch advies

De Koning Schilders
1906 - 2006

Hassinkweg 9, Hengelo.
Telefoon: 074-2913692.
E-mail: koning@introweb.nl

twentie [design en dtp]
Willemstraat 71a 074 - 29 10 244
7551 DL Hengelo info@twentie.nl [twentie.nl]

Hier uw advertentie?

Al vanaf 40 euro (1/16 pagina) bereikt u onze 1500 donateurs en de vele meelezers.

Drukkerij Roelofs kleurt kwaliteit

Toen & Nu

Josink Esweg 23
7545 PN Enschede
T 053-430 63 60
E info@drukkerij-roelofs.nl
I www.drukkerij-roelofs.nl

wonen
slapen
textiel

www.brokinterieur.nl

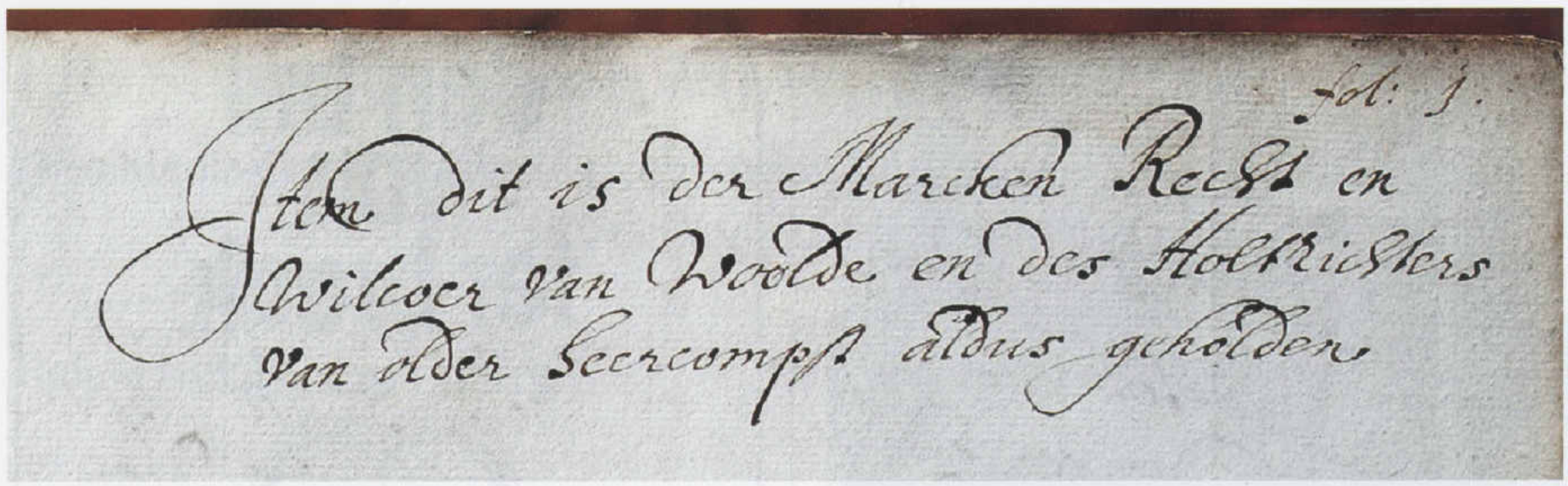
Fol: 1.
Item dit is der Marcken Recht en
Wilcoer van Woolde en des Holtrichters
van older heerkomst aldus geholden

Aanhef markeboek: Item dit is der Marcken Recht en Wilcoer van Woolde en des Holtrichters van older heerkomst aldus geholden (foto Hans Beerens)

al gesplitst is in de marke Oele Deldenerzijde en de marke Oele Woolderzijde. Waar deze splitsing vandaan komt is niet bekend. De splitsing van Driene in Klein Driene en Groot Driene is ook heel oud: in 1332 blijkt de voorganger van het erf Eulderink in Klein Driene, op de plek van Chinatuin nu, al tot het richterambt Oldenzaal te behoren. Groot Driene behoorde tot het richterambt Enschede.

Het markeboek

Het markeboek bestaat uit papieren vellen, die vaak aan beide kanten beschreven zijn en in de 19e eeuw gebonden zijn in een band. De rechterbladzijden vermelden meestal een folio nummer. De linkerkant, indien beschreven, is ongenummerd of heeft een A-nummer, dat later is toegevoegd. Hierboven staan de eerste regels van het markeboek.

Opvallend is dat de eerste 169 folia in hetzelfde handschrift geschreven zijn. Dit is opvallend, omdat deze folia beginnen voor 1500 en eindigen in 1670. Ergens in de tweede helft van de 17e eeuw was er kennelijk een reden om de oude vellen over te schrijven. Misschien waren de folia in zo'n slechte toestand die dit noodzakelijk was. Voor de transcriptiegroep is dit goed nieuws: de eerste 250 bladzijden zijn in hetzelfde handschrift, de kwaliteit is zonder meer goed, en het handschrift is eenvoudiger dan een handschrift uit de 16e eeuw. Hans Beerens heeft foto's van hoge kwaliteit gemaakt van dit deel van het markeboek, waarmee we voorlopig vooruit kunnen en niet afhankelijk zijn van de kopieën in het museum. Stichting Twickel staat Museum Hengelo toe om deze foto's openbaar te maken als de herkomst en copyrights duidelijk aangegeven zijn. Als de herindeling van de website van Museum Hengelo afgerond is, kunnen ze daar misschien geplaatst worden.

De transcriptiegroep

Op 1 februari hebben we in de dependance aan de Marktstraat de eerste bijeenkomst van de transcriptiegroep gehad. De groep bestaat voor een belangrijk deel uit deelnemers van de cursus 'Oud Schrift', welke vorig jaar in Hengelo gegeven werd door Hedwig Quinten (aanrader!). Daarnaast hebben zich nog vier personen gemeld, zodat we van start gaan met een groep van negen personen. Wij zijn enthousiast om deze klus ter hand te nemen, maar realiseren ons dat het een megaklus is. We beginnen bij het begin en hopelijk eindigen we het bij het eind...

1) Het markeboek van Woolde, Oele (Woolderzijde), Oald Hengel, jaargang 2, nr. 4, augustus 1977.

Museumbericht

Nieuwsbrief

Wilt u op de hoogte blijven van actuele ontwikkelingen in ons museum, stuur dan een mailtje naar pr@museumhengelo.nl. U ontvangt dan voortaan onze periodieke digitale Nieuwsbrief.

Donateursbijeenkomst 19 september 2017

Uitnodiging

Als dank aan onze donateurs en adverteerders organiseren we weer een speciale bijeenkomst. Deze vindt plaats op dinsdag 19 september 19.30 uur. We nodigen u daarvoor van harte uit. U kunt zich aanmelden via directie@museumhengelo.nl of 074 – 2594216.

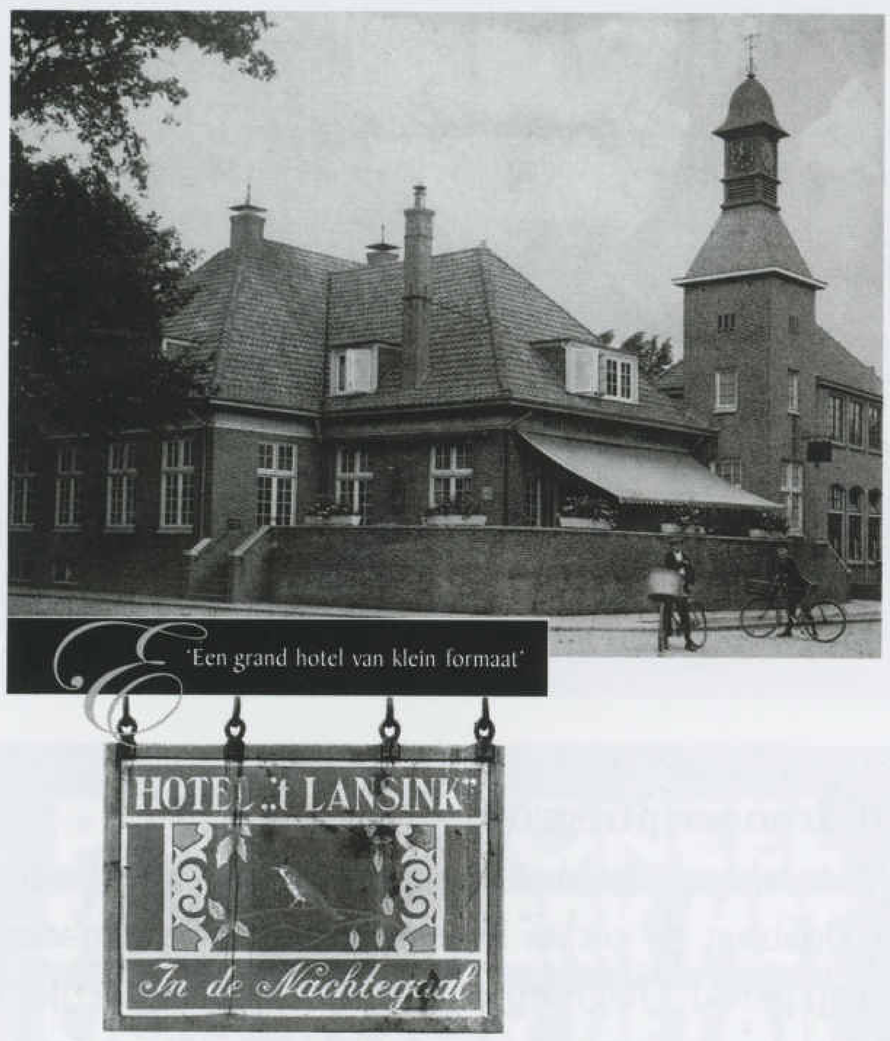

't Lansink

Tuindorphotel & Restaurant

CT Storkstraat 18 7553 AR Hengelo (Ov)
Tel: 074 - 2910066
info@hotellansink.com - www.hotellansink.com

een bril van ter braak

goed gezien!

INDUSTRIESTRAAT 52 HENGELO TEL. 291 46 87
WINKELCENTRUM HASSELO TEL. 277 19 99

De bouwmarkt met service

Bergweg 9-13 Hengelo o.
Telefoon: (074) 291 89 07

Ook voor al uw klussen

HuBo Hackfort Noord | www.hubo.nl

De Rabobank biedt de kracht van de coöperatie.

Als coöperatieve bank geloven wij in de kracht van het collectief. Samen bereik je immers meer dan alleen. We delen kennis en stellen een deel van onze gelden beschikbaar via sponsoring en donaties.

rabobank.nl/centraaltwente

Een aandeel in elkaar

Rabobank

De straat waarin wij wonen

Geschiedenis en verklaring van straatnamen in de gemeente Hengelo

Jos Schwertasek

Reigerweg II

Het is verleidelijk om door de schat aan gegevens die Jos Roolvink heeft verzameld over de straat waar hij geboren is, alle bewoners en hun huizen de revue te laten passeren. We beperken ons in eerste instantie tot enkele opvallende bewoners of situaties.

Een goed kosthuis

Tijden veranderen is een cliché en het wordt zo makkelijk gezegd, maar soms zit achter zo'n terloopse opmerking een hele ontwikkeling. Neem nu het fenomeen kosthuis. Een verschijnsel dat je bijna niet meer aantreft. Het is geruisloos verdwenen ergens in de jaren zestig. Nadat het misschien wel honderd jaar en nog langer heeft bestaan. In de gemeentearchieven kun je ze nog tegenkomen: kostgangerskaarten. Hierop staat de naam van de desbetreffende persoon en het adres van het kosthuis. Het ging altijd om mensen die uit een andere gemeente kwamen en, in ons geval in Hengelo gingen werken. Honderden dienstboden maar ook mannen die bij Stork in dienst kwamen, die uiteraard nog geen eigen huisvesting hadden.
Het is een aardige bron voor genealogen waar je veel uit kunt halen. Zo heb ik een kostgangerskaart van mijn grootmoeder die in 1904 uit Ambt Delden komt en in de kost gaat bij J.W. Kole aan Veemarkt 11. Nu weet ik uit familieverhalen dat ze bij haar oom Kole in de kost ging om samen met hem het nieuwe hotel Kole te gaan leiden. De samenwerking was voortreffelijk totdat haar oom een vrouw trouwde en de twee vrouwen het niet samen konden vinden.
Je vraagt je af of het nog bestaat kosthuizen Omdat het een mooi tijdsbeeld geeft van eind jaren vijftig, begin jaren zestig laten we het verhaal van Jesse hier volgen. Ik heb Jesse niet echt gekend maar toen Bert Schuite er over begon wist ik onmiddellijk wie het moest zijn.

Jesse Maduro

Onze fotograaf Bert Schuite, bewoner van Reigerweg 30, vertelde me onlangs dat hij bezoek had gehad van een voormalige bewoner van zijn huis, ene Jesse. Die was daar in de kost geweest bij de familie Pot en wilde nog eens zijn oude kosthuis bezoeken. Tijdens dat gesprek kwam het overzicht van de vroegere bewoners ter sprake. Het was

Mevr. Pot-Oude Aarninkhof, Gerard Westerhof, Jesse Maduro, Rietje Pot-Servaas, Franklin Davelaar

voor hem een feest der herkenning. Vooral omdat het uit een tijdperk kwam toen de meeste buurtbewoners elkaar kenden. We laten de reactie van Jesse Maduro volgen, omdat het kosthuis van mevrouw Pot in die tijd een bekend fenomeen was.

Memories

"Ik vind het heel leuk om nog iets uit de Reigerweg te horen. Heel bijzonder dat iemand uit de straat nog zoveel namen weet. Behalve de namen Klein, van Megen en Te Pas ken ik ze allemaal. Verder hebben de kinderen van tante Mies ook daar gewoond. Ze heten Gerard Pot en Ria Pot. In mijn tijd heeft daar ook de heer Struijk gewoond. Wim IJzeldijk is toen naar Nieuw-Zeeland geëmigreerd. Dennis de la Fuente was een vriend van mij uit Curaçao. Hij heeft op de mts elektronica gestudeerd en is later verhuisd naar Alkmaar, waar hij voor de PTT ging werken. Elgin Daal kwam ook uit Curaçao en studeerde op de Kweekschool voor onderwijzer. Hij kreeg heimwee en moest zijn studie afbreken. Hij is toen teruggegaan naar Curaçao en heeft nu een reisbureau in Caracas, Venezuela.
Ikzelf, Jesse Maduro, kom ook uit Curaçao. De Kweekschool voor onderwijzers heb ik in 1967 afgemaakt en ik ben toen teruggegaan naar Curaçao. Na vijf heerlijke jaren op Curaçao, ben ik weer naar Nederland vertrokken, omdat mijn Nederlandse vrouw heimwee had en

Het adres voor specialiteiten uit eigen worstmakerij!

Deurningerstraat 102 • Hengelo
Tel. 074-2912021
www.koekenberg.keurslager.nl

KOEKENBERG, *keurslager*

DE KEURSLAGER, VERSTAND VAN LEKKER VLEES

Lijstenmakerij
KISTEMAKER
Fotogalerie

DRIENERBEEKWEG 30 7557AN HENGELO
074-242 37 57 email: info@fotogaleriekistemaker.nl

ambachtelijke lijstenmakerij, 2000 voorbeeldlijsten

www.lijstenmakerijkistemaker.nl
(aanrijden via Anninksweg - Kievitstraat - Drienerbeekweg)

MODEHUIS Tasche HENGELO/OLDENZAAL

SINDS 1885 IN DE MODE

JuwelierKnoef
dé fashionjuwelier
Nieuwstraat 15 Hengelo | 074-2912315 | www.juwelierknoef.nl

wilmink-oosterveld
bouwbedrijf voor woning- & utiliteitsbouw

telefoon 074 - 266 70 36
www.wilmink-oosterveld.nl

Linderhof
Installatie Techniek
Oelerweg 24 Hengelo
074 -2431 000 info@linderhof-cv.nl

- Nefit HR.-ketels – Onderhoud – Service
- Designradiatoren
- Vloerverwarming
- Duurzame energie – Warmtepompen – Zonlichtsystemen
- Loodgieterswerkzaamheden
- Sanitair
- Zinkwerk

Garantie op onze dienstverlening...

Pas als u tevreden bent, zijn wij het ook.

Sinds 1924

Dekkers Garantiemakelaars
Oldenzaalsestraat 59, 7551 AP Hengelo
Telefoon (074) 291 57 00
E-mail info@dekkersmakelaars.nl
Internet www.dekkersmakelaars.nl

rechts Reigerweg 30

niet op Curaçao wou blijven wonen. Terug in Nederland kreeg ik een baan als onderwijzer op een basisschool in Enschede. Daar heb ik 30 jaar gewerkt, waarvan 20 jaar als directeur. Nu ben ik gepensioneerd.
Paimin Saridjan kwam uit Suriname en werkte bij Stork. Hij was een paar jaartjes ouder dan de rest. Hij woont nog steeds in Hengelo.
Ed Rooker was werkeloos en zat de hele dag op zijn kamer. 's Avonds werd hij van ieder geluidje wakker. Als ik tot diep in de nacht was uit geweest, ging ik op kousenvoeten naar boven. Soms werd hij toch wakker en begon dan met een bal in zijn kast te gooien, wat enorm doordreunde in mijn kamer. Zo probeerde hij me uit mijn slaap te houden. (Ik had de voorste kamer boven en hij de kamer erachter.)

Cees Struijk werkte bij een bouwbedrijf.
Verder hadden we regelmatig feestjes met Antilliaanse muziek of we vormden een bandje en maakten zelf muziek. Ook werd er 's avonds veel gekaart.
Tante Mies was een hele lieve vrouw en een tweede moeder voor mij."

Tot zover Jesse Maduro. De Tante Mies waarover het hier gaat, is Mevrouw M.G.H. Pot-Oude Aarninkhof. Na het tragische overlijden van haar man (hij werd geëlektrocuteerd tijdens werkzaamheden) beleef zij met twee kinderen achter. Ze nam kostgangers om in haar levensonderhoud te voorzien. Met haar bonte gezelschap aan kostgangers met allerlei huidskleuren was ze een begrip in de straat. Het moet een bijzondere vrouw zijn geweest.

Impressie

De Reigerweg met zijn arbeiders- en middenstandswoningen ziet er nu wel heel anders uit dan in de jaren dertig, toen er geen enkele auto in de straat stond. De huizen hadden geen garage en dat was toen ook niet nodig, want niemand had een auto. Nu kost het moeite een plek te vinden voor je blik. Sommige staan zelfs op het trottoir. Achter de huizen is niet zo veel veranderd. Daar stroomt nog steeds de Elsbeek. Een knollenveld zul je er niet vinden. In de jaren dertig plantte ene Megelink daar knollen. Natuurlijk konden de kinderen uit de buurt de verleiding niet weerstaan om te gaan knollentrekken. Aangezien de straat nogal kinderrijk was, hield dit in dat de oogst op deze manier wel tegen zou vallen. Voor de eigenaar zat er niets anders op dan de wacht te houden en verschrikkelijke dreigementen te uiten. Dreigementen die door de kinderen werden omgezet in allerlei verschrikkelijke verhalen. Uiteindelijk had de eigenaar succes met zijn optreden en bleven de kinderen weg. Er was ook genoeg ander vermaak in de autoloze straat en de Elsbeek bood genoeg avontuur met zijn katvisjes en kikkerdril.

De Reigerweg liep uit op de Koekoekweg en daar stond het logement van Ter Welle dat later de naam De Reiger kreeg. Op een nacht rond 1930 brak daar brand uit. Weldra brandde het gebouw als een fakkel en was er de nodige paniek. Er zou nog een oude vrouw in het brandende pand zijn. Een brandweerman ging heel heldhaftig op zoek in de verstikkende rook, maar kwam zonder resultaat terug. Later bleek het om een vrouw uit een belendend perceel te gaan, die met geweld uit haar huis werd gehaald.
Op de kinderen maakte de brand een grote indruk en ze konden zich na vijftig jaar nog de vuurzee herinneren. Het pand werd totaal verwoest, werd wel herbouwd en staat er nu nog als jongerencentrum Cerberus.
De Reigerweg was een doorsneestraat met in de oorlog NSB'ers en Joden. Daar zullen we de volgende keer aandacht aan besteden.

(wordt vervolgd)

Deze foto is in de vorige uitgave onjuist geplaatst. Het huis ligt op de hoek van de Spechtweg/Reigerweg. Hier woonde in de jaren vijftig de familie H. Steggink.

Fons Trienen en The Spiders van 1961

Pel Kotkamp

In Hengelo Toen en Nu van februari 2017 staat het verhaal van de beatband The Spiders die in 1965 is opgericht. Een typische middelbare-schoolband. Maar er ontstaat in Hengelo al een band met de naam The Spiders als de rock 'n roll hoogtij viert en de beat nog moet worden uitgevonden. We vertellen het verhaal van hun drummer Fons Trienen.

Fons, drummer van The Spiders

Alphons Trienen (1939-2015) trommelt begin jaren '50 in het korps 'De Eendracht' in Hengelo. Maar hij wil graag drummer worden in een band, stopt met De Eendracht en gaat fanatiek sparen voor een drumstel. Na enige tijd kan hij een Triumph drumstel kopen bij muziekhandel Tonnema in de Paul Krugerstraat.

In 1952 start de Hengelose Jazz Sociëteit met wekelijkse dansavonden in Hotel Deters. De vaste band is de Hot Club d'Hengelo. Deze band organiseert in Deters eens in de zoveel weken een jamsessie. Fons drumt regelmatig mee, naast Gerard Damveld en Jan ter Maat. In 1956 wordt in Hengelo de Indo-rockband *The Boomerangs* opgericht. Rond 1959 drumt Fons daar de vele bekende rock 'n roll- en instrumentele nummers.

"Als Fons mooie, big band-muziek met blazers, en voornamelijk jazz hoorde, zei hij "Da's pas echte muziek!"

Het is begin 1961 als Fons met Leo von Stockhausen solo-gitaar/zang, Rob Aubrey slaggitaar/zang en Jan Evers basgitaar een nieuwe band opricht: *The Spiders*

Nozemrellen in Apeldoorn

Uit een agenda van Fons Trienen blijkt dat The Spiders voor 51 gulden een VW-bus huren om op 11 mei 1961 op te treden op de AVRO-landdag in Berg en Bos. In de Telegraaf staat de volgende dag een groot artikel met de kop 'Nozems maken AVRO-dag tot een veldslag'. Ruziezoekende nozems gooien tijdens het optreden van de *Blue Diamonds* met flessen en vechten ook nog onderling. De opgetrommelde Apeldoornse politie kan de rellen niet aan en het leger wordt ingeschakeld. De nozems reageren woedend als de Blue Diamonds rennend het terrein verlaten om met de andere artiesten een veilig heenkomen te zoeken. Het podium wordt door de nozems in een oogwenk afgebroken en met de planken worden vernielingen aangericht en brandjes gesticht. De AVRO-dag verandert in een veldslag. The Spiders zijn er bij geweest, maar niet bekend is of ze hebben kunnen optreden.

Veel optredens in Twente

Uit de agenda uit 1961 blijkt dat The Spiders in vier maanden maar liefst zo'n dertig keer hebben opgetreden in Twente. In Hengelo is dat:

15 april Waarbeek
22 april Dansavond Heemaf
29 april Groothuis
13 mei Beetshuis
27 mei Eigen Gebouw
28 mei Amstel Hotel.
9 juni Vereenigingsgebouw
24 juni Beetshuis
1 juli Olympia

In 1961 krijgt de band voor zes uur spelen 20 gulden. Gelukkig kost een biertje maar 50 cent.

Begin 1962 wordt in Hengelo de eerste auditie-avond van d'Oprechte Amateur gehouden in het jeugdgebouw aan de Helmersstraat. De krant meldt dat het rock-ensemble The Spiders uitstekend speelde.

Fons Trienen is inmiddels overgestapt op een Premier drumstel van Tonnema. Ze spelen ook regelmatig in Bad Bentheim in Hotel Grosfeld, voor een bomvolle zaal.

Beatmis

1962 zit vol optredens in heel Twente in jeugd- en buurtcentra, in cafézalen maar ook op avonden van de RK-Instuif, zoals in de Koepelkerk in Klein Driene. Daar is onder de noemer beatmis een huwelijk gesloten tussen religie en popmuziek. Dit typische fenomeen uit de jaren '60 moet de leegloop van jongeren uit de kerk stoppen. Een soort zingende kerk die veel jongeren naar de kerk lokt.

> **“Fons had zo zijn mening over zangeressen in andere bands: “Als ze voor mij zingt, kan ze beter haar kop houden” in plat Twents; ‘Aj ze veur mie zing, kan ze better de kop hoal’n!”**

Amerikaanse militairen willen liever jazz

Eind 1962 wordt de band uitgenodigd om twee maanden in Verdun, Frankrijk op te treden voor het Amerikaanse leger. De veelal hoge militairen willen echter geen rock & roll, maar jazz en blues horen. De band gooit in twee dagen haar gehele programma om. Dat gaat ze goed af en hun populariteit neemt snel toe. Het blijft niet bij twee maanden. Met tussenpozen treden ze tot augustus 1963 op meerdere plaatsen in Frankrijk voor de Amerikanen op. Meestal in legertenten, waarbij ze regelmatig Engelse en Amerikaanse zangeressen begeleiden zoals de jazz-zangeres Edna Finley.

Hamburg

Na het Franse avontuur vertrekt de helft van de band in december 1963 met een busje met instrumenten en de andere helft per trein naar Hamburg. Daar spelen ze in de Starclub. Ze gaan ook naar een optreden van *The Tielman Brothers*, de eerste Nederlandse Indo-band die in Hamburg optreedt. Bij dat optreden zijn ook leden van de *The Beatles* aanwezig, die dan nog *Tony Sheridan and the Beat Brothers* heten. En ook leden van *The Who* en Jimmy Hendrix zelf, die dan in Hamburg woont.

Abrupt einde

Na de Hamburgse periode wordt de band gevraagd om te spelen tijdens cruises van de Holland Amerika Lijn. Dat gaat niet door want drie van de vier bandleden worden vader. Ze besluiten om dichtbij huis te blijven en dat wordt het einde van The Spiders.

Auto Bleeker
Oldenzaal uw GM-Opel specialist

studio beerens
de beeldmakers

Fotografie
Multimedia
Internetproducties

www.studiobeerens.nl

SLEUTELSPECIALIST HAVEKES
SLEUTELS & INBRAAKPREVENTIE
UW HANG & SLUITWERK VAKKUNDIG GEMONTEERD
ook hulp bij binnentreding.
Vriendelijk aanbevolen
Roy Wolterink
SLEUTELS - CILINDERS - HANG EN SLUITWERK
SLEUTEL - SYSTEMEN - MEERPUNT SLUITINGEN
KLUIZEN - CILINDERSLEUTELS - KLAVIERSLEUTELS
AUTOSLEUTELS - KLUISSLEUTELS - FIETSSLEUTELS
Deldenerstraat 37 - 7551 AB Hengelo - tel: 074-2501620
Mob: 06-11445853 - Web: www.whavekes.nl - E-mail: info@whavekes.nl
VICTORINOX · LIPS · EVVA access to security · Pfaffenhain · ABUS · NEMEF

THIJERT bloemsierkunst
Deurningerstraat 106 - Hengelo.
Telefoon: 074 - 291 65 31 Fax: 074 - 243 12 90
- Boeketten
- Kado-artikelen
- Interieurbeplantingen
- Hydrocultuur

info@thijert.nl www.thijert.nl

75 JAAR
HERENSALON KAPSALON BEERLAGE SINCE 1941
BEL VOOR EEN AFSPRAAK: 074- 291 46 21
Oldenzaalsestraat 235 - Hengelo (ov) - info@kapsalonbeerlage.nl - www.kapsalonbeerlage.nl

dier specialist

Kom langs bij uw Dierspecialist Henk & Peter

Hans Vonkstraat 17
7558 BN Hengelo

Maandag	11.00 - 18:00 uur
Di, wo & vr	08:30 - 18:00 uur
Donderdag	08:30 - 20:00 uur
Zaterdag	08:30 - 18:00 uur

Uitslagsweg 95-15
7556 LN Hengelo

Maandag	11.00 - 18:00 uur
Di, wo & do	08:30 - 18:00 uur
Vrijdag	08:30 - 20:00 uur
Zaterdag	08:30 - 17:30 uur

Fiedelbets

In het Hengelose Amstel Hotel treedt Fons regelmatig op met violist Lex van Riel, die met typisch Hengelose humor *Fiedelbets* wordt genoemd. Hij wandelt viool-spelend tussen de gasten door, terwijl Fons zacht, met alleen brushes, drumt.

“Ik ben geen drummer maar bespeel slagwerk!”

Safari Quartet

Leo von Stockhausen en Fons Trienen richten samen met Henk Haasewinkel, sax en Joop Gerrits jr. het *Safari Quartet* op. Deze dans- en bruiloftband speelt veel in Duitsland. Lida Lemaître is de zangeres van de band. Helaas verongelukt ze na een optreden op weg naar huis. Ellis de Waal volgt haar op als zangeres van het Quartet.

Tot slot

Als het Quartet halverwege de jaren ‘70 stopt, drumt Fons Trienen nog in de *Luna Formation*, ook een dans- en bruiloftband. Ze begeleiden een aantal keren een zanger die denkt dat hij Freddy Quinn is. Na het uiteenvallen speelt Fons nog in het *Switch Combo* en het *Maximum Combo*. Ook drumt hij als freelancer bij diverse bruiloftbands.
Leo von Stockhausen emigreert naar de USA en heeft daar een rock & roll-gitaarschool.

Verantwoording
Het artikel is gebaseerd op een interview van Pel Kotkamp met Marco Trienen, zoon van Fons Trienen, in de herfst van 2015.

Hemelvaart

Graads

Daor gung ‘t weer hen met de
dauwtrapperie’je
Iedereen was op ‘n trad.
Leu dee nooit oet berr’ könt kommen
Wann’vuur dag en dauw op pad.
Ooze tinus met nen rugzak
Met stoet d’r in wa vuur acht daag’n.
Oons Hanna zeer, hei wat te sleppen
Waorom gao’j noch met ne waag’n.

‘n Heel’n woensdagaomd wann’ze
Met stoete, apenötjes, zuurtjes
En wat ze an zol’n doon vuur kleer.
Dientje zeer ‘n zommerjurkje
Toen zeer oons Hanna, bi’j was wies
De radio den zeer van nachtvorst
Moornvroeg dan lig der ies.
Dan doo’k ‘t zwempak oet de rugzak
Zeer Tinus en nem de schaatsen met.

Too wör oonze Dientje helleg
‘s Slöt ow zeer in de plet.
Afijn ze bint smoorns vroeg vertrökken
Hanna hef ze gedag e’zweeid
En umda’k den dag de tied har
He’k mie nog is ummedreeid.

Mei 1958

Wie, wat, waar, wanneer?

Wil Zwienenberg

De Willemschool viert dit jaar het 125-jarig bestaan. Deze openbare school voor het basisonderwijs opende in 1892 haar deuren aan de Koksbleeken, de zelfde plek waar in 1977 de huidige Willemschool werd gebouwd: op de hoek van de Marskant en Willemstraat. De Willemschool werd tot 1940 *school G* genoemd. Deze school was in 1892 de vierde dorpsschool in Hengelo en na één jaar zaten er 552 leerlingen op deze school. De heer F. ten Hoopen was het eerste hoofd van de school. Rond de jaren dertig kwam er in school ook het 7e en 8e jaar, G1 genoemd. Dit waren voorbereidende klassen voor verschillende vormen van voortgezet onderwijs.

Mogelijk door de centrale ligging van de Willemschool, bood het gebouw onderdak aan meer groepen. Zoals de Nuts-tekenschool en de zondagschool van de Nederlands Hervormde gemeente. In 1905 werd de zolder vertimmerd om de geweren en lederwerk van de schutterij (de Landweer) te herbergen.
Eind 1941 werd de Willemschool gevorderd door de Duitsers en werd het een basisschool voor Duitse kinderen en kinderen van sympathisanten. De andere leerlingen werden verdeeld over de scholen in de buurt of kregen les in cafés. Na de Tweede Wereldoorlog kreeg de school de Handels-ulo en de Handelsavondschool als gast. In het begin van de jaren '50 kwam er een kleuterschool in het gebouw.

Wij feliciteren de Willemschool met het jubileum en hebben drie niettraditionele klassefoto's uitgezocht.

Willemschool, klassefoto tijdens een schoolreisje naar de Betuwe. De onderwijzer geheel links is meester Baltink. Wie zijn de kersen etende kinderen en de man midden achter? Welk jaar was het?

Willemschool 1928- 1929, 5e klas. Balspel op het schoolplein. Wie kan namen noemen?

Veilig spelen

Het expertisecentrum *VeiligheidNL* pleit in 2017 voor groene en avontuurlijke schoolspeelplaatsen, met bomenom in te klauteren en andere 'risicoverhogende elementen'. Dat zou de ontwikkeling van kinderen ten goede komen.

In 1936 schrijft het hoofd van school G, meester Been, aan het College van Hengelo over ongewenste obstakels op de speelplaats van school G. Het betreft een paar bomen die bij het balspel in de weg staan. De Gemeentewerken stelt een onderzoek in en komt tot de conclusie dat het schoolplein te klein is en dat de bomen (esdoorns) het korfbalspel nagenoeg onmogelijk maken. Binnen een maand worden de twee middelste van de vier bomen weggehaald.

Bronnen:
1. Jaargang 1934, school G, Hengelo
2. 100 jaar Willemschool 1892- 1992, uitgeverij Duoprint, Hengelo

Mail (redactie@museumhengelo.nl) of bel ons (074-259 42 16) of kom ons bezoeken aan de Beekstraat 51, zodat wij uw reactie in het volgende nummer kunnen melden.

Willemschool, carnaval, 'verkleedfeest'. Datum onbekend. Wie kan er meer over vertellen?

Trijp, grandeur door ingeschoren zonnebloem

BEDRIJVIGHEID IN HENGELO IN DE TWINTIGSTE EEUW
DEEL 2

Wil Zwienenberg

Mevrouw Ada Overbeek heeft vanaf 1952 zevenentwintig jaar gewerkt als laborante bij de N.V. Hengelose Trijpweverij (HTW). "Ik deed alle voorbereidingen voor het verven van trijp.
Kleuren zijn moeilijk te vangen in taal, dus stuurden klanten soms de gekste dingen om uit te leggen welke kleur de trijp moest hebben. Een boekenkaft, een rafelig stukje gordijn, zelfs een borstrok en jurk kwamen op mijn laboratoriumtafel. U begrijpt, wij moesten soms lachen."

Kleur in interieur

Tot de Victoriaanse tijd (1837-1901) waren de kleurpaletten voor interieurs bijna tijdloos. De huiskamers waren vol, druk en kleurrijk en door zware wandbekledingen, zware gordijnen en het ontbreken van goed kunstlicht waren ze donker. De opkomst van de industrialisatie en toenemende rijkdom resulteerden in een meer persoonlijke toepassing van kleuren.
Aan het begin van de 20e eeuw werden de kleuren rustiger en in combinatie met betere verlichting en grotere ramen zorgde dat voor een lichter geheel. Luxe wand- en meubelbekleding bood huizen en bedrijven de mogelijkheid om zich meer te manifesteren. Directies konden met hun directiekamers klanten en personeel imponeren. In 1901 werd de Hengelosche Trijpweverij opgericht en daar kon kostbare trijp voor wanden en meubels gekocht worden en deze laten verven in elke gewenste kleur.

Bij ons in de Trijp

Mevrouw Overbeek: "Bij mijn komst werkten er rond de zestig werknemers bij de HTW. Het laboratorium stond eerst onder leiding van het hoofd van de ververij, meneer Kremer. Kort daarna werd dat meneer Banis en met hem heb ik bijna mijn gehele loopbaan bij de HTW samengewerkt. Ik herinner mij hem als een man die met wijsheid, humor en warme medemenselijkheid een vriend was voor iedereen op de trijpweverij. Hij stimuleerde mij een studie te volgen aan de Hogere Textielschool in Enschede. Meneer Banis vierde in de jaren zestig zijn 25-jarig jubileum. Hij overleed in 1973. Dat was een grote klap voor ons allemaal bij de HTW."

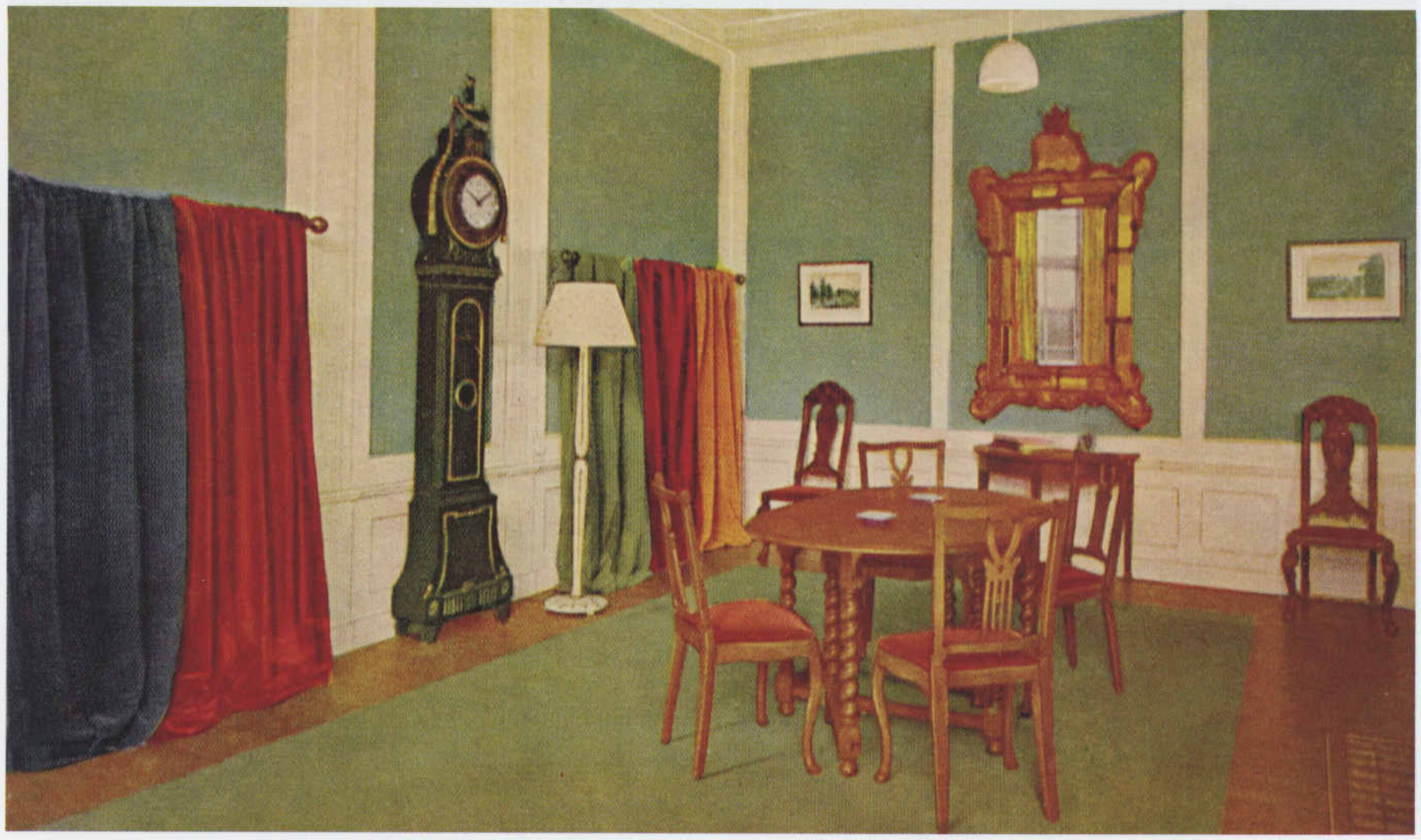

De toonkamer van de Hengelosche Trijpweverij in de jaren vijftig. Fotobewerking Frits Kamst

Dessin Messidor, Vrijheidshoed, uit de eind 18e eeuw. Rechts het Drents Museum in 2017, wandbespanning van Hengelosche trijp. Foto's Bertus Slotman

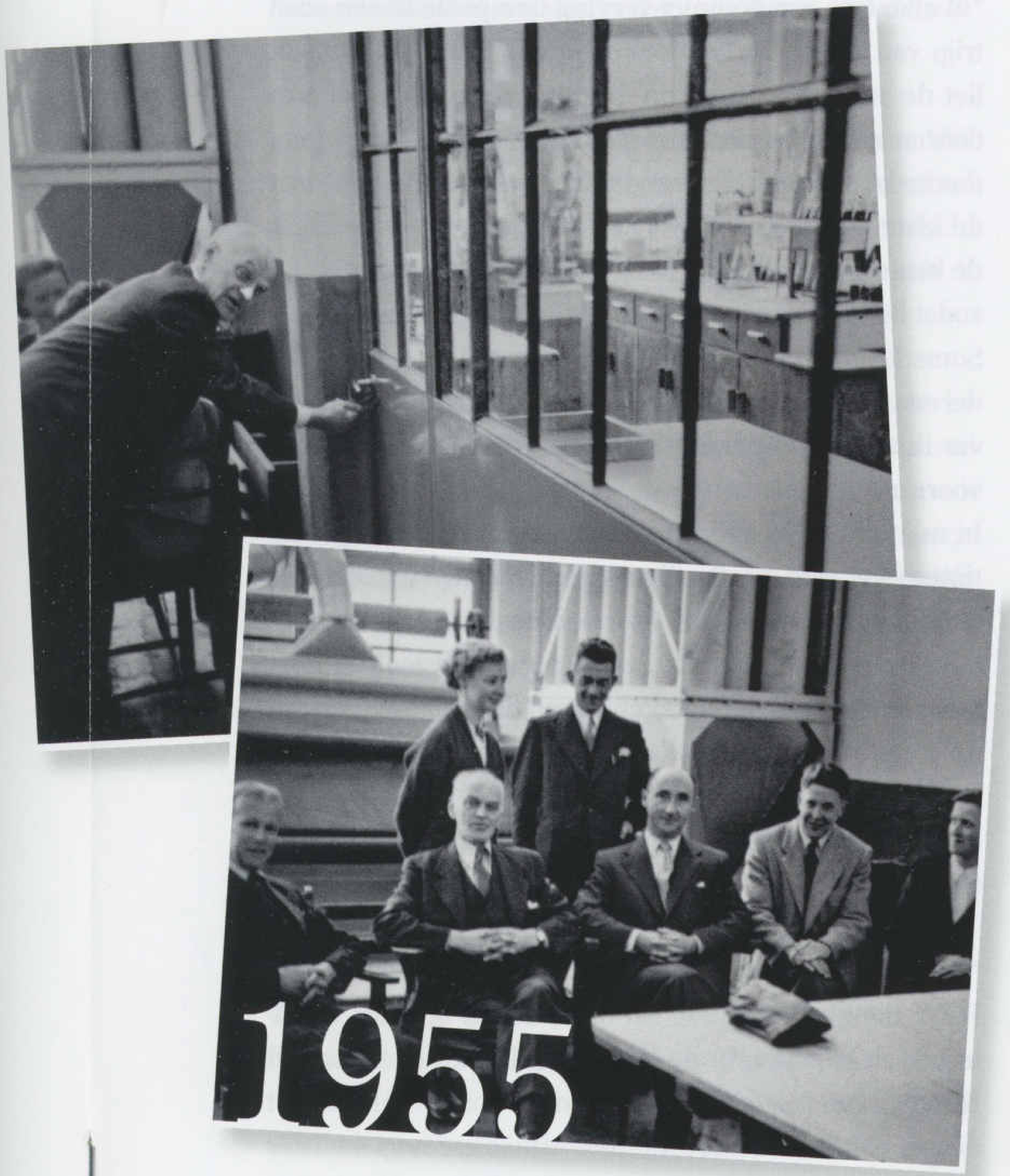

1955: Opening van het nieuwe laboratorium in de HTW. Een lichte ruimte met glazen wand naar de ververij. Staand Ada Overbeek, laborante en de heer Banis, hoofd van de ververij en het laboratorium. Zittend van links naar rechts de heer Van Noorle Jansen, directeur, de heer Kremer onder-directeur, de heer Kok, verkoper en de heer Groenewoudt, verfmeester met zijn vrouw. Fotobewerking: Frits Kamst

Mohair op katoen is ingewikkeld

"Mijn droom kwam uit, ik ging studeren. De opleiding voor textiellaborant was een driejarige avondopleiding, gericht op de kleurenleer en verven. Daarna deed ik de algemene textiellaborantopleiding, waarna ik voldoende gekwalificeerd was om zelfstandig te werken in het laboratorium in de HTW. Elke ochtend begon ik met het verbeteren van de waterkwaliteit voor onze ververij en de spoelafdeling. Mohair vraagt om een lichtzurig verf- en spoelbad, terwijl het katoenen onderdek daar niet zo van houdt. Ik woog de chemicaliën af voor de verfmeester voor het juiste zuur- base evenwicht van het water. Daar zat veel werk in voor mij. En als dan het water 'op orde' was, begon ik met mijn lievelingsklus: proef-vervingen."

De kleurenleer kon ik dromen

"Kleurstoffen kwamen in poedervorm aan en werden door mij in een vaste verhouding opgelost in ontkalkt water. De kleurenleer kon ik dromen. Er is geen groen, maar er zijn groenen. En rood bevat ook geel, bruin of blauw. Wilde ik rood iets donkerder maken, moest ik groen toevoegen, de complementaire kleur van rood."

Ada Overbeek bij de PH-meter in het vernieuwde laboratorium van de N.V. Hengelose Trijpweverij. Op de achtergrond de kast met honderden stalen van gekleurde trijp met verfrecept.

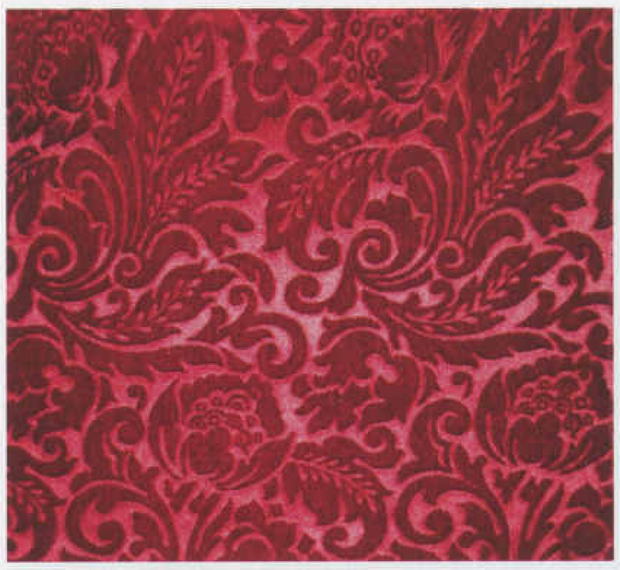

Van links naar rechts: Dessin Mignon, periode 1515-1547, dessin 494 (18e eeuw), dessin onbekend

"Het was een uitdaging. Je kunt veel pigmenten met elkaar combineren, maar dan wordt het gauw te donker of te dof. En ik had voor het eindresultaat ook degelijk rekening te houden met gesatineerde trijp. Die zorgt voor wisselende licht- en schaduwwerkingen van het pooldek, waardoor de kleur een heel andere intensiteit krijgt. Dat heet structuurkleur."

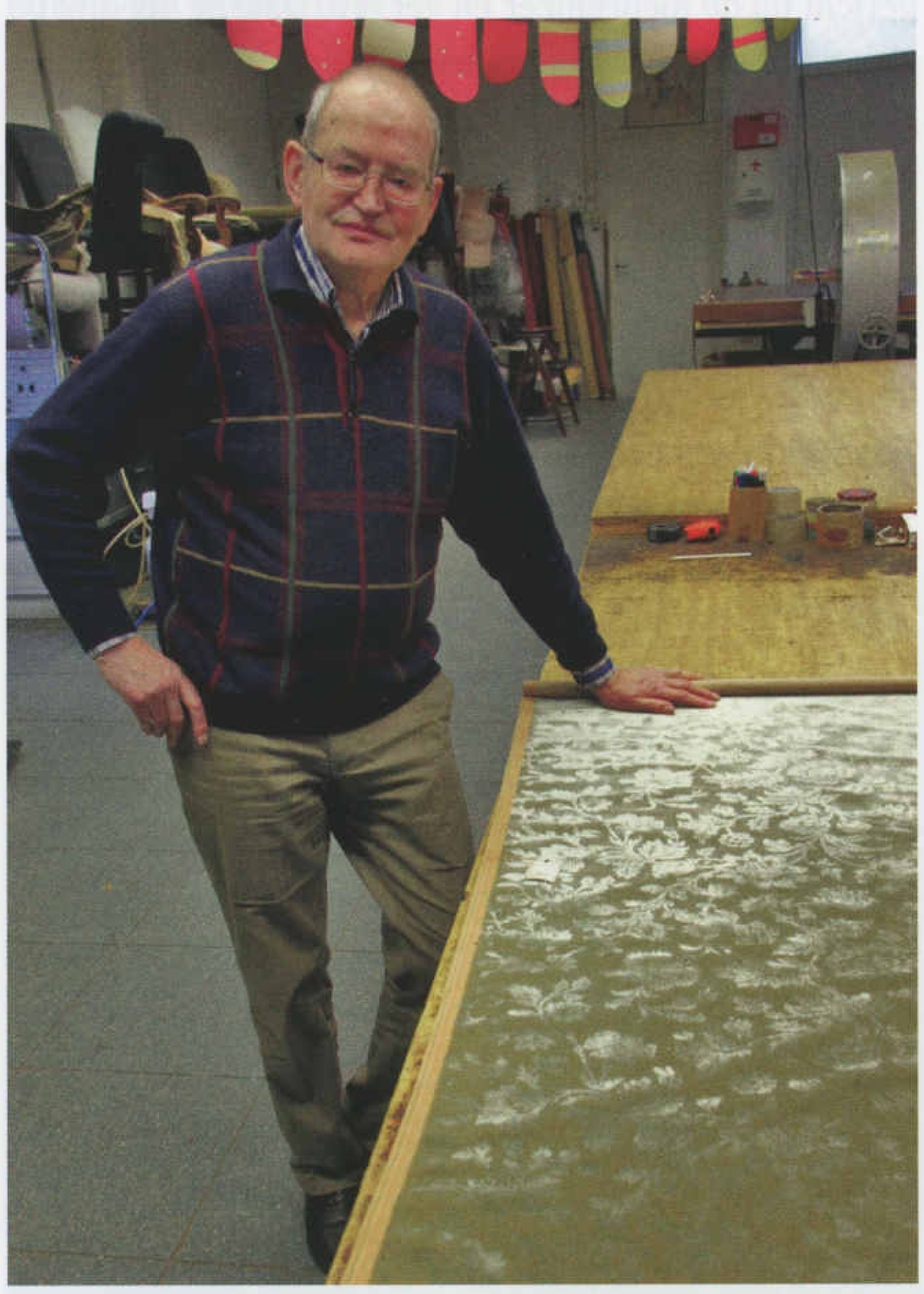

2017: Herman Joostens in zijn stoffeerderij, Deurningerstraat, Enschede. Hij opende in 1978 zijn bedrijf voor klassieke stoffering en was een van de laatste klanten van de HTW in Hengelo. Hij kreeg van de HTW bij de opening een ingelijste zonnebloem van trijp cadeau. Hier staat hij bij een staal Hengelosche trijp, waarin goed de combinatie is te zien van kleuring door pigment en het effect van structuurkleur. Foto's: Bertus Slotman

Het brouwen van kleuren

Ada Overbeek zocht kleuren op het oog. In de taal van een textiellaborant: nuanceren.

"In elke fase van de proef-verving dompelde ik een staal trijp van 6½ bij 25 centimeter in een kleurvloeistof. Ik liet de staal dan langzaam drogen op een gasplaat, om daarna verder te gaan met nuanceren. Kleur toevoegen, dompelen, drogen en vergelijken met de opdracht van de klant. En zo kon ik wel een dag doorgaan voordat ik de kleur te pakken had. Elke pipet kleurstof noteerde ik, zodat het kleurenrecept klaar lag voor de verfmeester.

Soms kwamen er veel opdrachten tegelijk en kwam iedereen binnen de HTW in het laboratorium kijken hoever ik met 'zijn opdracht' was. En vroegen allemaal om voorrang.

In mijn tijd werd voor openbare gebouwen vaak groentinten gevraagd, een 'veilige' kleur. Maar ik vond dat niet altijd de geschikte kleur voor een dessin. Met onze verkoper, meneer Kok junior, was ik op werkbezoek. Samen met mensen van de Rijksgebouwendienst bezochten we de Eerste en Tweede Kamer. De door mij gekleurde proefstalen lagen in de vensterbanken. Ik dacht 'waarom hebben jullie geen andere kleur gekozen', maar zei dat niet."

"In royalty-tijdschriften keek ik op welk dessin van de HTW hoogheden zaten. En dan schreef ik erbij: Chanterelle dessin 484. In de krant zag ik dat Sinterklaas in Hengelo rondreed in een koets met trijp: Boerenpatroon dessin 430. De kleuren herinnerde ik me nog. In 1977 hing in het Mauritshuis de stier van Potter op trijp van Hengelo. In 1976 maakte ik een kleurmonster voor de Statenzaal. En op de kamer van premier Den Uyl in het Catshuis kwam een wandkleed met onze Zonnebloem in mooi geel. Mijn lievelingsdessin."

Modernisering

Vanaf de jaren zestig wordt de HTW gemoderniseerd met snellere en slimmere weeftoestellen. Om een idee te

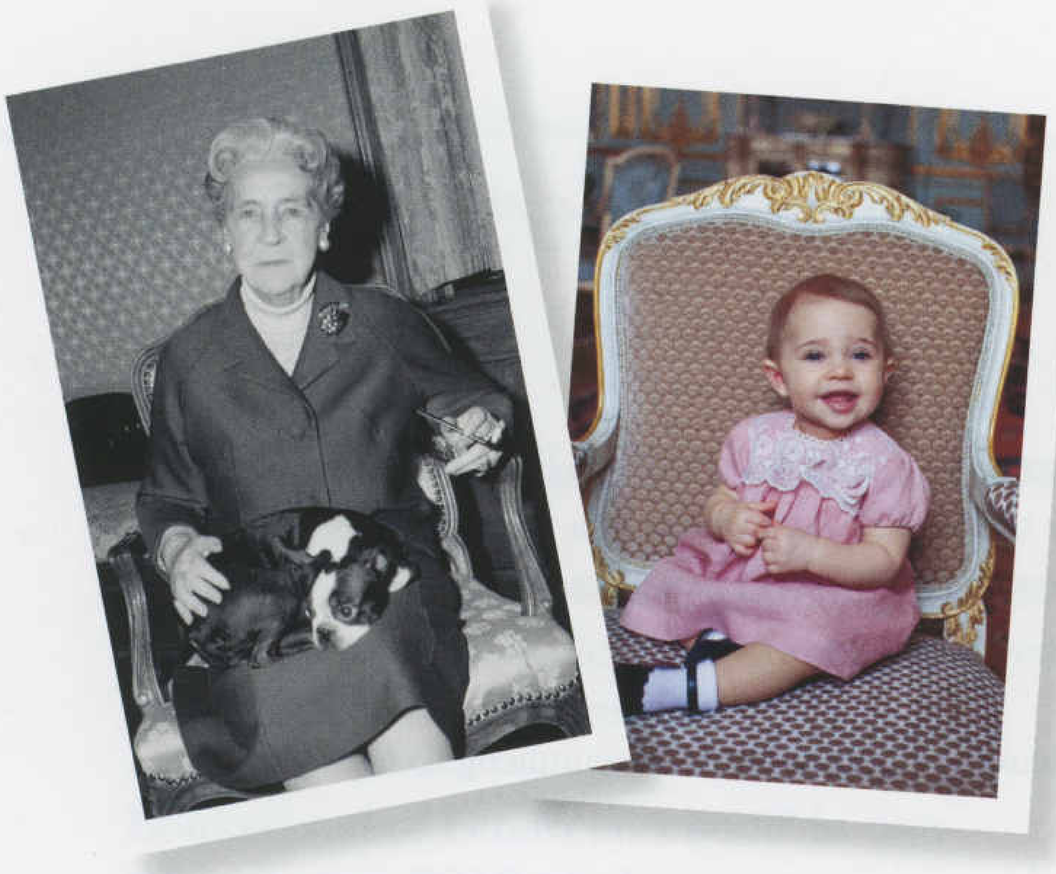

Prinses Armgard von Lippe-Biesterfeld koos voor Hengelosche trijp in Huize Warmelo. En rechts de Zweedse prinses Leonore zittend op een stoel met trijp in dessin Chanterelle. Foto's: Wikipedia

geven: de jaarproductie per wever was in 1905 circa 1800 meter en in 1980 circa 10.000 meter. Behalve de kostbare mohair-kwaliteiten gaat de HTW ook met synthetische poolweefsels werken. Daarom verandert de naam in Hengelose Velooursweverij B.V.

In 1976 hoort mevrouw Overbeek verontrustende berichten uit de Bedrijfsraad. "De omzet blijft uit, de grondstofprijzen stijgen, klassieke meubels raken uit de mode en de orderportefeuille groeit niet." Ik wilde voorbereid zijn. In 1979 word ik van de een op de andere dag ontslagen. Alsof de poten van de stoel door de grond zakten. Het was een vrijdagmiddag, 15.30 uur. Stel u voor, het arbeidsbureau was al dicht! Daarom begin ik in mijn vrije tijd met een administratieve opleiding.

Ik kreeg een administratieve functie bij het Maatschappelijk Werk, maar mijn hart bleef bij de Hengelosche Trijpweverij."

Trijp onder druk

Even lijkt de redding nabij als de trijpweverij een contract afsluit met het Zwitserse leger. Het leger mocht niet meer zeehondenvel onder de ski's binden. Zij gingen skiën op Hengelose trijp met nylon. Deze gouden vondst blijkt echter niet voldoende. In 1981 vraagt de directie van de HTW het faillissement aan. Pogingen om in verkleinde vorm in Hengelo verder te gaan mislukken en voor ruim de helft van de werknemers volgt ontslag.

Trijp naar Haaksbergen, Winterswijk

In 1982 kopt de regionale krant 'Een speler op wereldniveau vertrekt naar Haaksbergen'. De trijpweverij verhuist met twintig werknemers en de kostbare antieke walsen naar de Goorsestraat in Haaksbergen. Het bedrijf gaat daar weer alleen met mohair werken en draagt weer de vertrouwde naam Hengelose Trijpweverij.

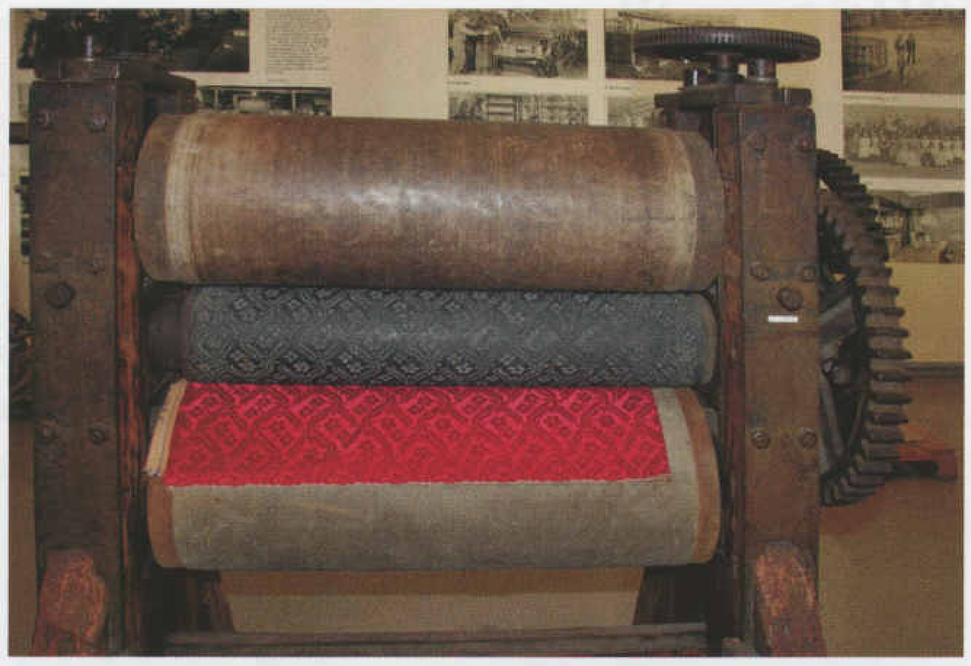

In deel 1 schreef ik dat de drukwalsen gemaakt zijn van hout. De buitenste laag bestaat echter uit papier, om de druk-wals zo soepel mogelijk te laten meebewegen. Ik dank meneer H. Groothuis voor deze aanvulling.

In 2000 valt definitief het doek. De 99 jaar oude Hengelose Trijpweverij wordt overgedaan aan de firma Gaudium in Winterswijk, gespecialiseerd in kostbare stoffen. De walsen gaan naar het HEIM. De wals met dessin Zonnebloem uit de 17e eeuw is overgegaan van Gaudium naar de weverij Schellens in Helmond.
Het oude bedrijfsgebouw in Hengelo gaat tegen de vlakte en er komt 6500 m^2 vrij voor woningbouw. Alleen de Velours- en Trijpstraat herinneren nog aan de Hengelose Trijpweverij in Hengelo.

Komt u in Kampen, bezoek dan de Schoolstraat. Daar vindt u een pand met bordje met opschrift: "Dit gebouw was de laatste fabriek van de familie Gallé, gesticht in 1694, vermaard om zijn trijp voor meubel- en wandbekleding, stil gelegd in 1890, herleefd in 1901 als Hengelose Trijpweverij."

Rectificatie deel 1, februari 2017:
Carl Heller (medewerken van Verkade) leefde van 1865-1929.

Bronnen

1. *Fraser, Tom, 'Kleurenleer' 2005*
2. *Heller, Ernst, 'Van mensen en dingen die voorbijgingen: Trijpweven in Hengelo' 1982*
3. *Groothuis, J. H., directeur van 1979 tot 2000 van de Hengelose Trijpweverij in Haaksbergen*
4. *Catalogus Trijp-dessins HTW, 1907*
5. *Opinieweekblad Hervormd Nederland 1979*
6. *Twentsche Courant Tubantia, 1982*

Museumberichten

Activiteiten 2017

Er staan weer veel activiteiten op het programma in ons museum. Zo doen we als gebruikelijk mee aan het Korenfestival. Dit jaar op 10 juni. We hebben een cursus over het Kasteel Twickel en we verlenen gastvrijheid aan diverse U3L-cursussen. Bijzonder zijn de avonden, waarop 'markante Hengeloërs' hun ervaringen met u delen.

Kijk voor aanmeldingen en actuele informatie op onze – vernieuwde – website www.museumhengelo.nl.

Vrijdag 9 juni - 13.00 uur: Speurneuzen in Museum Hengelo (toegang GRATIS).

Zaterdag 10 juni - 09.00 uur: Korenfestival Amusing 2017 in het Auditorium.

Zondag 2 juli - 14.00 uur: Stadswandeling.

Vrijdag 14 juli - 13.00 uur: Speurneuzen in Museum Hengelo (toegang GRATIS).

Zondag 30 juli - 14.00 uur: Stadswandeling.

Vrijdag 11 augustus - 13.00 uur: Speurneuzen in Museum Hengelo (toegang GRATIS).

Zondag 27 augustus - 14.00 uur: Stadswandeling.

Vrijdag 8 september - 13.00 uur: Speurneuzen in Museum Hengelo (toegang GRATIS).

Zondag 17 september - 14.00 uur: Stadswandeling.

Woensdag 20 september - 13.30 uur: Cursus U3L.

Woensdag 27 september - 10.00 uur: Dag 1 U3L cursus 'Economie'.

Woensdag 27 september - 13.30 uur: Cursus U3L.

Donderdag 28 september - 14.00 uur: Lezing 'Markante Hengeloërs: Rinus Roelofs – wiskundig kunstenaar.

Woensdag 4 oktober - 10.00 uur: Dag 2 U3L cursus 'Economie'.

Woensdag 4 oktober - 13.30 uur: Cursus U3L.

Woensdag 11 oktober - 10.00 uur: Dag 3 U3L cursus 'Economie'.

Woensdag 11 oktober - 13.30 uur: Cursus U3L.

Vrijdag 13 oktober - 13.00 uur: Speurneuzen in Museum Hengelo (toegang GRATIS).

Woensdag 18 oktober - 10.00 uur: Dag 4 U3L cursus 'Economie'.

Woensdag 18 oktober - 13.30 uur: Cursus U3L.

Donderdag 19 oktober - 14.00 uur: Lezing 'Markante Hengeloërs: Henk Methorst – restauratie-architect'.

Dinsdag 31 oktober - 10.00 uur: Dag 1 Cursus 'Twickel, kasteel en landgoed, toen en nu', gastspreker mevr. Aafke Brunt (archivaris Twickel).

Dinsdag 7 november - 10.00 uur: Dag 2 Cursus 'Twickel, kasteel en landgoed, toen en nu', gastspreker dhr. Roderik zu Castell (kasteelheer).

Vrijdag 10 november - 13.00 uur: Speurneuzen in Museum Hengelo (toegang GRATIS).

Dinsdag 14 november - 10.00 uur: Dag 3 Cursus 'Twickel, kasteel en landgoed, toen en nu', gastspreker dhr. Jan Haverkate (historicus).

Donderdag 16 november - 14.00 uur: Lezing 'Markante Hengeloërs: Netty van de Nieuwboer – oud-wethouder en oud-burgemeester'.

Dinsdag 21 november - 10.00 uur: Dag 4 Cursus 'Twickel, kasteel en landgoed, toen en nu', excursie naar kasteel Twickel in Delden).

Donderdag 7 december - 10.00 uur: Dag 1 U3L cursus 'Muziek'.

Vrijdag 8 december - 13.00 uur: Speurneuzen in Museum Hengelo.

Donderdag 14 december - 10.00 uur: Dag 2 U3L cursus 'Muziek'.

Donderdag 14 december - 14.00 uur: Lezing 'Markante Hengeloërs: Clemens Dijkers – oud directeur ziekenhuis MST'.

Lezers reageren

Wil Zwienenberg

Padvindsters of gidsen, uit ons nummer van december 2015

Afgelopen februari schreef ik dat mevrouw A.K. Plaggemans de ontbrekende namen van de padvindsters heeft aangevuld. Haar naam is mevrouw Plaggemars.

Beukschool of Leusveenschool? in ons nummer van 2016 nr. 1

1934, Beukschool, van boven naar beneden, van links naar rechts: 1e rij 11 kinderen en een kleuterjuffrouw, namen onbekend. 2e rij van boven Annie Kippers?, verder onbekend. 3e rij ?,?, Albert Buursink, Henk Buursink, ?, Jan ter Harmsen,?,?. 4e rij 7e kind van links is Jan Jacobs. Zittend, 7e van links Wim Kotier en dan Wim Jacobs.

Deze foto is volgens meneer Jacobs van de Beukschool en wel in het voorjaar van 1934. De kinderen uit zijn familie zijn daar 4 of 5 jaar oud. Zijn er nog meer namen boven water te halen?

Het artikel: Bombardement moest lang wachten..., uit ons nummer 2017, nr. 2

De heer Johan Mooijweer schrijft ons het volgende: "Ik vind dat het imposante gebouw op de foto op pagina 37 over het bombardement op Hengelo best met name genoemd mag worden; het is het toenmalige concertgebouw met achterop de toneeltoren. Rechts het gebouw waarin nu de ABNAMRO is gehuisvest is, destijds De Twentse Bank.

Toneelvereniging Natoc uit Hengelo, een onderafdeling van Natura, in ons nummer 2017, nr. 2

Toneelvereniging Natoc uit Hengelo, mogelijk rond 1940, staand van links naar rechts: Henk Bremer, ?, ?, ?, ?, Lourens ten Broeke en Willie Bremer-Rietman. Zittend van links naar rechts: ?, Jo ter Stege (later gehuwd met Lourens ten Broeke), ?, ?, Jans de Wolf-Kreunen. Wie kent de andere toneelspelers?

Meneer C. Krouwel denkt dat Jo ter Stege rechts op de bovenste rij staat. Misschien omdat Lourens ten Broeke haar omarmt? Maar de familie ten Broeke is overtuigd. Jo ter Stege zit vooraan. "Dat mijn vader een vrouw omarmt op het toneel, stelt niets voor."
Mevrouw H. J. Wolf kan drie namen aanvullen, waaronder de naam van de mevrouw rechts bovenaan.

Vrolijke dames aan een hek van een sportveld in Hengelo, uit ons nummer 2016, nr. 6

Van links naar rechts: Carrie Cohen, Liny Velleman, Riny Huuskes, Martha Witteveen, ?, ?, Bep Kolber, ... Bonebakker, Sjaantje Boonstra. Wie zijn de andere twee dames aan het voetbalveld?

Mevrouw Carrie Jessurun-Cohen brengt verbeteringen aan in de namen en kan ook nog een meisje noemen. Wij zoeken nog twee namen.
Wij danken iedereen voor de bijdrage.

Evacués anno 1944

Hoe het ons als Hengelose evacués verging in de winter van 1944-1945 bij de familie Vörgers in de Houtmaat.

Opgetekend uit de mond van mevrouw Els Oostlander-Busschers

Ons gezin – mijn ouders Herman (44) en Käthe (41) Busschers, en hun kinderen Hans (12), Els (5) en baby Wim (bijna 4 weken) – woonde in 1944 aan de Oversteweg in Hengelo. Het was 7 oktober, de verjaardag van mijn moeder, en de dreiging van nóg een luchtaanval na het bombardement van de dag ervoor, was voelbaar. Iedereen was gespannen en angstig. Verjaardagbezoek was niet te verwachten in deze omstandigheden. We woonden tenslotte dicht bij het centrum, net achter de Oldenzaalsestraat, waar de school op de hoek met de Wemenstraat ook al was getroffen.

Even wandelen

Onze ouders besloten om met de kinderen even te gaan wandelen en zo liepen we met het kleine broertje in de kinderwagen de stad uit, richting de Houtmaat. Onze ouders kenden de familie Vörgers die daar een boerderij had (Bornse Torenlaan?) en mijn vader kon daar regelmatig melk en eieren kopen. Toen we daar aankwamen stonden er veel mensen op het erf en boer Vörgers en z'n vrouw begroetten onze ouders met de woorden: "Waarom zijn jullie toch niet eerder gekomen, het is toch veel te gevaarlijk in Hengelo waar jullie wonen en er zijn al meer mensen uit Hengelo hier bij ons ondergebracht."

Oktober 1944, Hengelose evacués bij de familie Vörgers in de Houtmaat. Bovenste rij van links naar rechts: Peuscher jr., meneer Landman (kruidenier Dennenbosweg), ... Vörgers, Wim Janssen, meneer Wiggers of Vörgers. 2e rij van boven: Dirigent Gerrit Peuscher, Marietje Vörgers, ... Vörgers, Annie Janssen, Gerrit Vörgers. 3e rij van boven: mevrouw en meneer Peuscher (koster van de Hervormde kerk Deldenerstraat), meneer Kolenbrander, mevrouw Peuscher, mevrouw Landman, ... Landman, Truus Vörgers, ... Janssen, ?, mevrouw Janssen, Herman Busschers, de heer Janssen. 4e rij van boven: Opa Landman, ? , echtpaar Vörgers (eigenaren van de boerderij), oma Janssen, mevrouw K. Busschers met baby Wim, Stien Janssen. Onderste rij: Truusje Landman, Elsje Busschers, ...Janssen, zoon van Bruggeman?, Hans Busschers.

Houtmaatweg, hier woonde de familie Bruggeman. Naast deze woning zijn er putten van het pompstation, waar de Hengelose evacués zich konden verschuilen bij een dreigende razzia tijdens WO II.

Maar het was dus helemaal niet de bedoeling om daar onderdak te vinden!
Ze hebben toen net zolang op onze ouders ingepraat, dat ze besloten dat het misschien toch het beste was.

Boer Vörgers had een hele grote, nog nieuwe schuur en daarin waren al verscheidene Hengelose evacués in ondergebracht. Wij zagen daar onder meer de familie Janssen, dirigent Peuscher en zijn vrouw en zijn ouders, de heer Kolenbrander en de familie Landman. Er stonden heel veel bedden op een rijtje in de schuur. Mijn moeder zag dat helemaal niet zitten, met een baby van amper vier weken die ze borstvoeding gaf! Maar daar werd een prachtige oplossing voor gevonden.

In de boomgaard naast de boerderij, pal naast een beek, stond een nog niet in gebruik genomen splinternieuw royaal kippenhok! De zoons van Vörgers (Jan en Gerrit of Gerard) en anderen werden ingeschakeld om verlichting aan te leggen in het hok. Met een platte wagen werd naar ons huis aan de Oversteweg gereden om bedden, dekens en een kacheltje op te halen. En zo hebben wij bij de familie Vörgers 'gewoond' van 7 oktober 1944 tot eind januari 1945.

Verschuil je!

Als er een tip kwam bij de boerderij dat er een razzia op komst was, gingen de mannen en jongens zich verstoppen in de putten van het pompstation vlakbij. De familie Bruggeman woonde naast het pompstation en meneer Bruggeman was de beheerder. Hij bood direct hulp bij het verstoppen van de mannen. De putten werden afgedekt met takken. Ik weet nog dat ik als vijfjarig kind de angstige sfeer die er dan heerste, heel goed voelde.
Meneer Bruggeman zorgde ook voor hout om het kacheltje in het kippenhok te kunnen stoken.

Maar in het geheel was het voor ons kinderen best een leuke tijd. Met een van de dochtertjes van Bruggeman (misschien toen 13 of 14 jaar oud) hebben Truusje Landman en ik die wintermaanden veel gespeeld. We waren veel buiten. We liepen van ons 'huisje' langs de beek naar het huis van Bruggeman en dan volgden wij onze zelf- gevouwen papieren bootje in de stroom. En er waren dieren op de boerderij. De volwassenen hadden ook veel contact met elkaar, ze zaten 's avonds bij elkaar op de deel.
De boerderij van Vörgers is er niet meer: op die plek ligt nu de A1. Hun gastvrijheid en hulp en ook de hulp van de familie Bruggeman mag niet vergeten worden!

Museumbericht

Jaarverslag 2016

Het bestuur heeft onlangs het Jaarverslag 2016 vastgesteld. Het is op onze website www.museumhengelo.nl te vinden.
Wilt u een kopie ontvangen? Stuur dan een mailtje naar directie@museumhengelo.nl of bel ons, 074 - 2594216.

Het derde Holtmaaterf (vervolg)

Gerrit Welberg

Vererving in de familie

Aan het slot van de vorige aflevering van het tweede Holtmaaterf (volgnr. 33), ook Timmers genaamd, werd dit erf in 1849 overgedragen door de ongehuwde Gerardus Johannes Holtmaat aan Engele Holtmaat. Zij bleek bij het opnemen van een hypotheek op dit goed in 1852 tevens eigenaresse te zijn van het erf met volgnr. 8 (zie erfoverzicht in Oald Hengelo nr. 5 van het jaar 2000). Het ligt voor de hand te veronderstellen dat de ongehuwde Gerardus Johannes zijn bezit overdroeg aan een familielid. Dat zou dus Engele Holtmaat moeten zijn.

Engele

We proberen na te gaan wie de ouders van Engele waren. Van deze Engele Holtmaat is geen huwelijk te vinden. Ook zij moet dus alleen gebleven zijn. Dan maar haar overlijdensakte opzoeken. Deze blijkt niet te vinden onder de naam van Engele Holtmaat, maar wel onder de naam van Engel Lansink als dochter van Engbert Lansink en van Johanna Holtmaat. Zij is overleden op 20 september 1859 te Klein Driene huisnr. 33 (toevallig gelijk aan volgnr. 33). Uit de bevolkingsregisters van Weerselo blijkt dit inderdaad een van de Houtmaatplaatsen te zijn met het huisnr. 33. Engele is dan 55 jaar en ongehuwd.

We moeten ons realiseren dat de aangevers beiden 23 jaar zijn en de ouders van Engele niet hebben gekend en daarom niet meer geweten hebben wat hun feitelijke namen waren. Want ook de naam Engbert Lansink is niet juist. De vader van Engele heette namelijk Engbert Bos. Deze Engbert was op 26 mei 1798 gehuwd met de weduwe Janna Holtmaat, die eerder getrouwd geweest was met Jannes ter Horst(huis). De weduwe Janna Holtmaat was dochter van Hermen Holtmaat en Hendrica Wolters. Hendrica Wolters was afkomstig uit Woolde. Bij de beschrijving van het tweede Holtmaaterf (volgnr. 33) zagen we dat de grootmoeder van de hier aangehaalde Gerhardus Johannes Holtmaat (hij die het tweede erf schonk aan Engele) Euphemia Wolterink was, volgens het NH trouwboek van Hengelo ook uit Woolde. (zie Hengelo toen en nu, februari 2017, blz. 26). Wolters en Wolterink mogen we voor die tijd wel gelijk stellen qua naamgeving. Indien nu Hendrica Wolters en Euphemia Wolterink zusters zijn geweest dan zijn Gerardus Johannes Holtmaat en Engele Holtmaat achterneef en –nicht van elkaar. Dan is de overdracht door Gerardus Johannes van zijn bezit naar Engele wel verklaarbaar. Een relatie via de Holtmaatfamilie is te twijfelachtig om daar conclusies aan te verbinden.

Het verloop van het derde Holtmaaterf

Voor dit Holtmaaterf met volgnr. 8 pakken we de draad op in het jaar 1765. In dat jaar zagen we ook bij vorige erven dat er verschillende belastingen werden geheven. De hiervoor genoemde Hermen Holtmaaat betaalde voor vuurstedegeld 15 stuiver, voor gemaal 18 stuiver, voor het geslacht 7 stuiver, voor dienstbodengeld 10 stuiver en tot slot nog voor landbeesten 1 gulden 14 stuiver en 8 penningen. [42]

Hermen was een jaar eerder op 23 april 1764 te Oldenzaal gehuwd met Hendrica Wolters (zie schema). Uit dit huwelijk zijn drie kinderen geboren waarvan de tweede Janna bij haar huwelijk met Jannes Horst(huis) op 2 mei 1790 haar intrek nam op haar geboorteplaats. Uit dit huwelijk is een zoon Bernardus geboren die ongehuwd bleef. Hij is overleden als Bernardus Horsthuis op Holtmaat op 29 mei 1846. Bernardus was bij het kadaster in 1832 ingeschreven als eigenaar van dit erf. [43] Het bijzondere is de vaststelling dat tijdens de grenswijziging van de gemeente Hengelo en Weerselo in 1886 Bernardus in de kadastrale registers nog steeds als eigenaar is genoteerd terwijl hij dan al 40 jaar geleden is overleden. En in 1852 bleek Engele Holtmaat bij de opname van een hypotheek dit erf (volgr. 8) mede als onderpand te kunnen stellen. [44] Engele was in 1852 als enigst kind van Engbert Bos en Janna Holtmaat nog in leven en was dus toen dus de enigste erfgenaam en daarom was zij de feitelijke eigenaresse van het erf.

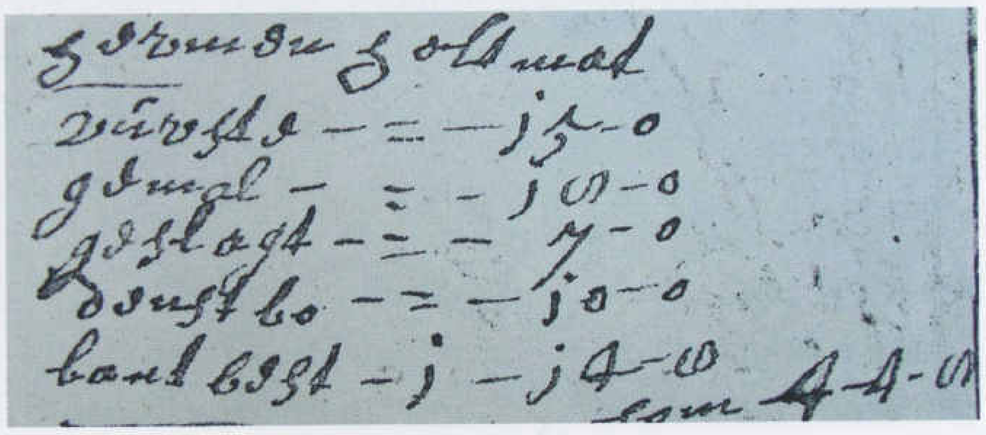

Fig. 1 Het belastingregister uit 1765

Hypotheek

Engele ter Holtmaat leende op 28 april 1852 van Jan Hendrik Nijhof, landbouwer in Oele, liefst 1200 gulden tegen 4 %. In deze akte van lening werden alle percelen met hun kadastrale nummer en grootte genoemd van beide erven

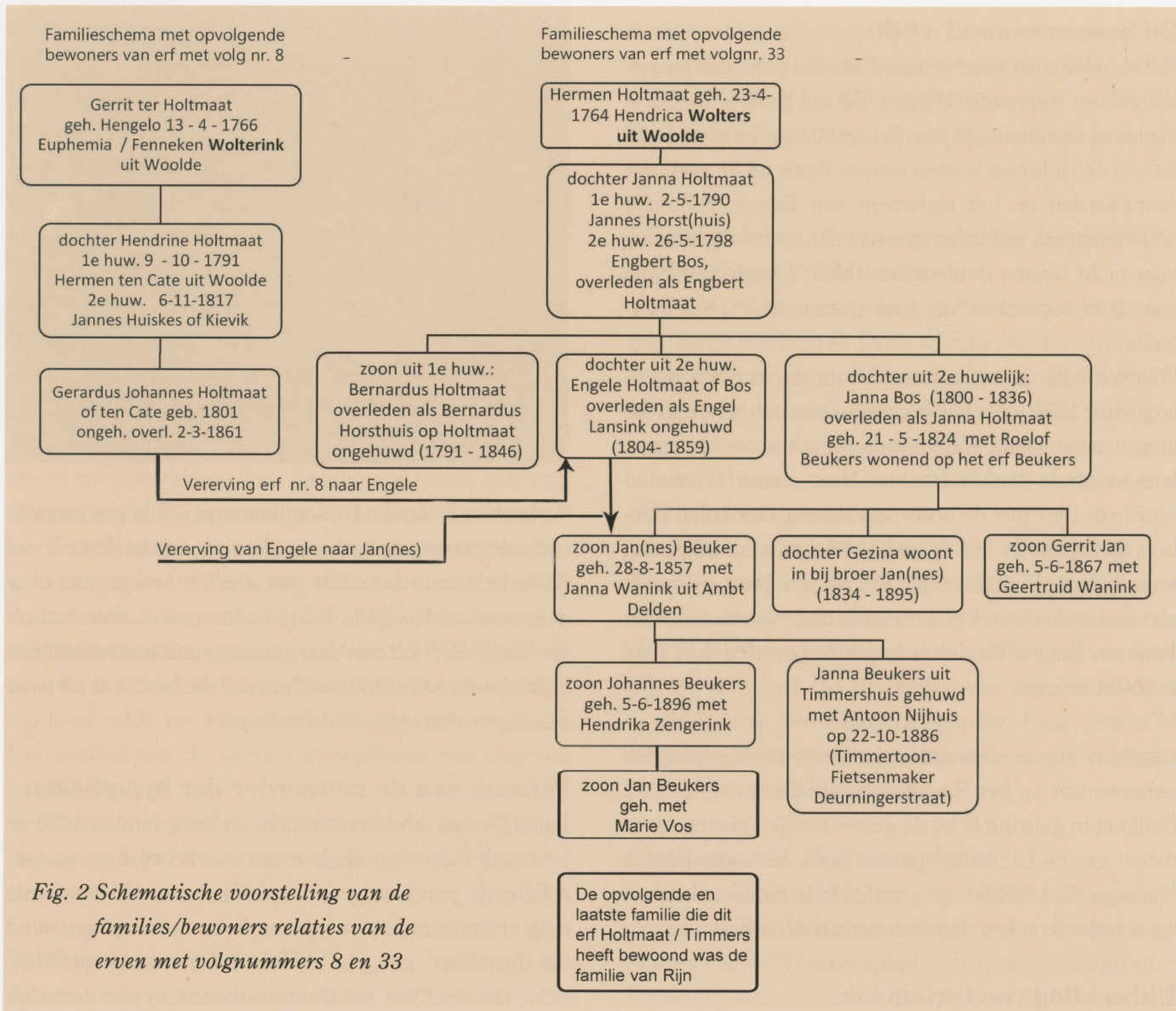

Fig. 2 Schematische voorstelling van de families/bewoners relaties van de erven met volgnummers 8 en 33

nr.s 8 en 33. Samen hadden ze een grootte van ruim 10 ha, waarvan ruim 3 ha heidegrond die hen was toebedeeld bij de veldverdeling (markedeling). [45]

Verhuur en voorwaarden

Voor notaris Engbert Wilmink in Borne werd op 5 maart 1857 een verhuurcontract opgemaakt tussen Engele Holtmaat en Jannes Wanink. Jannes woonde toen in Woolde, maar was afkomstig uit Ambt Delden. Hij was gehuwd met Euphemia Nijhuis. De huur werd aangegaan voor dertig achtereenvolgende jaren tegen een huurprijs van tachtig gulden. De hypothecaire renten, de grondbelasting en brandassurantie mochten daarop in mindering worden gebracht, terwijl het onderhoud voor rekening van de huurder was. Verder werd vastgelegd dat voor de resterende huurpenningen Engele Holtmaat en haar nicht Gezina Beukers bij de huurder zouden blijven inwonen met genot van levensonderhoud. Mocht Engele verkiezen afzonderlijk te willen wonen, dan zou zij de bovenkamer aan het huis tot haar woning kunnen nemen 'benevens achttien roeden lands van de plaats en jaarlijks voor brandstof drieduizend turven'. Bovendien wenste Engele in die situatie jaarlijks nog twintig gulden van de huurder te ontvangen. [46]

Testament en een overeengekomen zorgplicht

Op dezelfde dag liet Engele bij notaris Wilmink haar testament op schrift stellen. En dat luidde als volgt: "Ik benoem en stel tot mijnen erfgenaam mijnen neef Jan Hendrik Beuker, in de samenleving meestal genoemd Jannes Beuker, zijnde een zoon van mijne wijlen zuster Janna Holtmaat uit het huwelijk met Roelof Beuker en bij mij inwonende onder verpligting om zijn zuster Gezina Beuker levenslang te onderhouden en te verplegen om niet." Kennelijk was te voorzien dat er voor de toen 23-jarige Gezina geen levenspartner beschikbaar zou komen en op deze wijze werd vroeger voor dergelijke mensen een verzorgde toekomst geregeld. Geld opmaken aan vliegvakanties was niet aan de orde en een beroep doen op de samenleving was in die tijd, zo het in het vermogen lag, uit den boze. [47]

De bewoners rond 1860

Het erf Holtmaat was verhuurd aan het echtpaar Jannes Wanink en Euphemia Nijhuis. Dit echtpaar is met drie dochters Geertruid 23 jaar, Janna 20 jaar, en Engele 16 jaar op de Holtmaat komen wonen. Zoals uit de verhuurvoorwaarden en het testament van Engele Holtmaat blijkt woonden ook zij met haar neef Jannes Beuker en haar nicht Gezina Beuker daar. Maar Engele was twee jaar na het opmaken van haar testament in 1859 overleden.

Waarschijnlijk is de zaak goed voorbereid, want op 28 augustus 1857, ook het jaar waar het huurcontract inging, trouwt Janna Wanink met de inwonende of naast hen wonende Jannes Beuker. Haar zuster Geertruid huwde in 1867 met de broer van Jannes, Gerrit Jan Beuker. Overigens is het opzoeken van zo'n huwelijk van toevalligheden afhankelijk. Gerrit Jan huwt namelijk niet onder de naam Beukers maar onder ne naam Oude Beukers. Engele Wanink is ongehuwd overleden in 1912 te Groot Driene.

Aardig is nog te vermelden dat beide Beukersjongens geboren zijn op het Beukersplaatsje dat nu als Erve 't Beukert in gebruik is bij de gemeentelijke plantsoenendienst aan de Deurningerstraat naast de begraafplaats. Vanwege de redelijke gecompliceerde familierelaties is e.e.a. beter te volgen in het schematisch overzicht.

Uitbreiding van hypotheek

Op 7 mei 1873 leent Jan Beukers ten overstaan van notaris Wilmink in Borne, ook van Jan Hendrik Nijhof uit Oele nog eens 400 gulden. Het onderpand is natuurlijk de Holtmaatplaats, die echter niet meer als zodanig wordt genoemd. [48] De sectienummers en de omvang zijn hoegenaamd gelijk gebleven vergeleken met 1852. Deze lening krijgt nog een vervolg op 13 december 1886. Dan leent hij van Hendrikus Kamphuis, verversbaas te Hengelo, nog eens 800 gulden. Dit keer via notaris

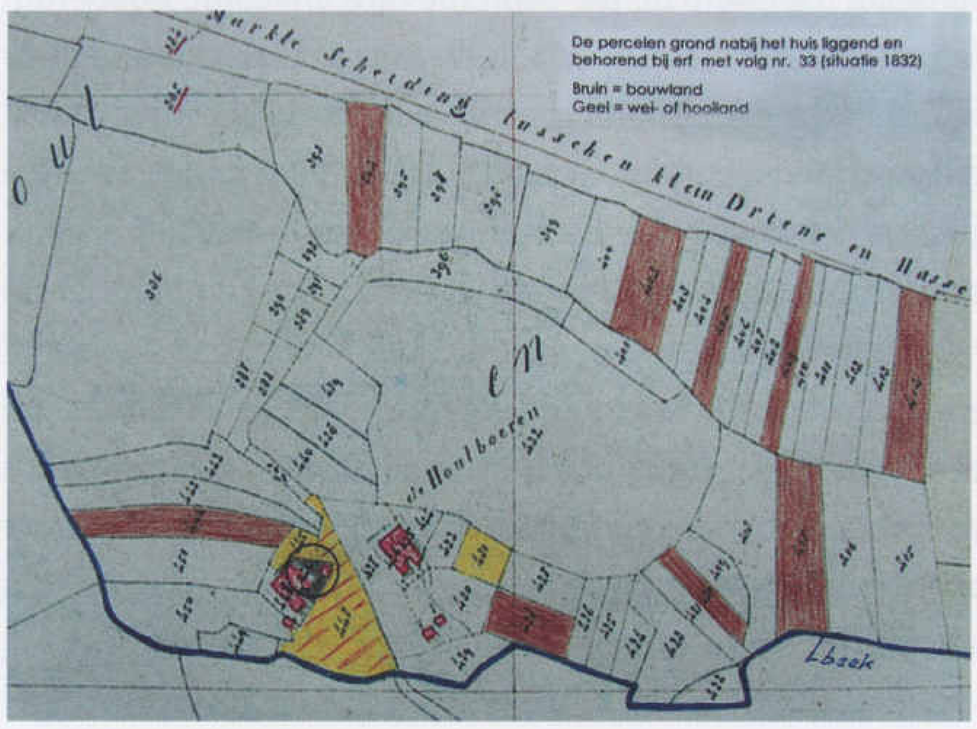

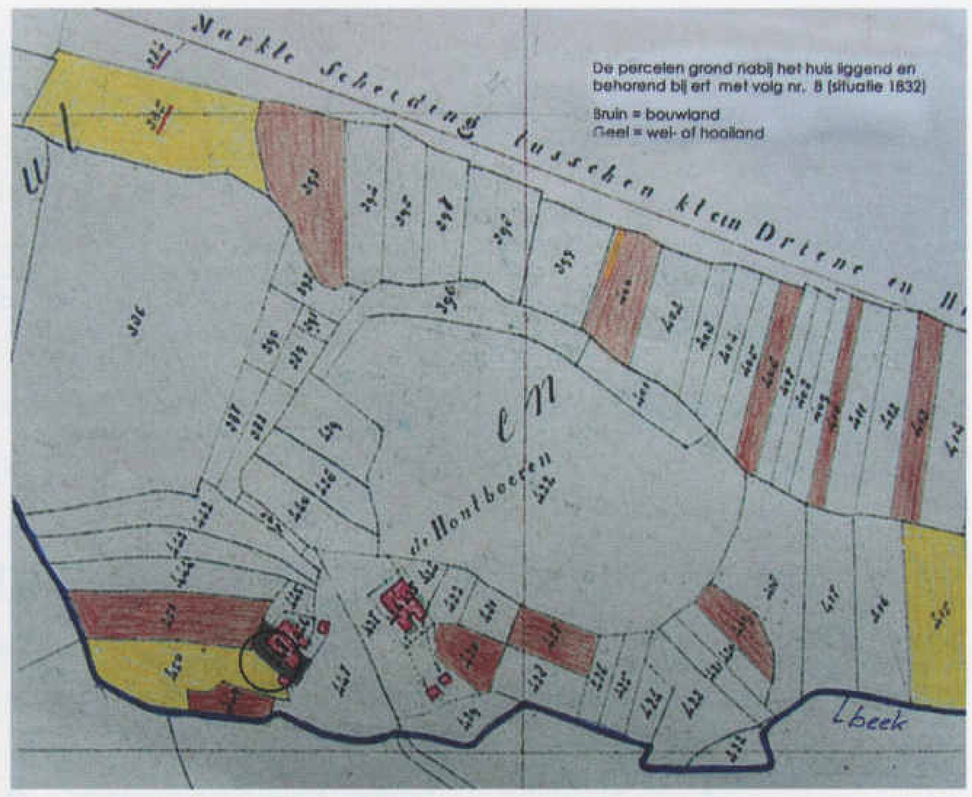

Verbeek in Hengelo. De sectienummers zijn niet meer te controleren met de vorige geldlening, omdat dit deel van Klein Driene in hetzelfde jaar 1886 is overgegaan naar de gemeente Hengelo. De percelen maken dan deel uit van sectie B. [49] Uit een daartoe aangepast kadastraal plan blijkt dat de twee Holtmaathuizen, elk bestaand uit twee woningen, dan nog steeds bestaan.

Verzoek aan de bewaarder der hypotheken

Jan of Jannes Beukers verzocht op 25 november 1886 de bewaarder der hypotheken om overschrijving van verschillende percelen grond op zijn naam. Hij beweerde enig erfgenaam te zijn van een boerenplaatsje genaamd 'de Horstboer', gelegen te Klein Driene, gemeente Hengelo. Dit deel van de Houtmaatboerderij was namelijk in hetzelfde jaar overgegaan van de gemeente Weerselo naar de gemeente Hengelo. Aan de hand van de genoemde sectienummers stellen we vast dat het hier handelt om het hier ter sprake komende erf Holtmaat. De (tijdelijke) naam Horstboer is natuurlijk afkomstig van zijn grootvader Jannes Horsthuis die op dit erf was ingetrouwd.

Jannes verklaarde dat hij bij het kadaster als eigenaar was geregistreerd met zelfs drie artikelnummers. Gebruikelijk is dat elke eigenaar maar één artikelnummer heeft. Ook het erf dat nog steeds geregistreerd stond op naam van zijn oom Bernardus Holtmaat, die al ongeveer 44 jaar geleden zou zijn overleden, moest op de naam van Jannes overgeschreven worden. Bernardus Holtmaat was ongehuwd overleden zonder kinderen of nakomelingen na te laten. De enige erfgenaam van Bernardus was zijn zuster Janna, gehuwd met Roelof Beukers, en deze Janna was immers zijn moeder. Jannes beweerde verder dat hij de genoemde goederen reeds meer dan dertig jaren 'ongestoord, openbaar en niet dubbelzinnig' als eigenaar bezat en niemand had daarop enige aanspraak gemaakt. De rechten van zijn vader, broers en

zuster waren afgekocht bij notariële akte op 26 maart 1862. [50] Daarom verzocht hij de genoemde goederen op zijn naam over te schrijven. [51]

Memorie van successie

Op 23 september 1893 is aangifte gedaan voor het recht van successie omdat de minderjarige Euphemia Beukers, dochter van Jannes en Janna Wanink was overleden. Vanwege de rechthebbenden op haar nalatenschap, inclusief haar aandeel in deze Holtmaatplaats, werd een inventarisatie gemaakt van het totale bezit. De omvang van het onroerend goed was gelijk gebleven aan dat wat was opgegeven bij de lening in 1886. Dit werd gewaardeerd op 4500 gulden. Voor de inboedel kwam daar nog 500 gulden bij. Bij de schulden kwamen de hiervoor geleende gelden aan de orde plus nog een lening van 350 gulden, die in 1884 was afgesloten. De achterstallige renten op de leningen en huishoudelijke schulden zoals winkelwaren en kosten van geneesheren (76,50 gulden) leverde een totale schuld op van 3141,50 gulden zodat het batig saldo van het geheel 1858,50 gulden bedroeg. Het aandeel van de overleden Euphemia was daarvan een achtste deel.
Het onroerend goed is omschreven als 'Een boerenplaatsje en twee arbeiderswoningen'. Dus toch nog twee woningen (onder één kap). [52]

Verdeling van de boedel

Jannes Beukers was op 9 november 1887 overleden en ook was in 1893 dochter Euphemia overleden. Bovendien maakte nog een minderjarige zoon Hermannes deel uit van het gezin. En had haar zoon Johannes Beukers het voornemen om nog in hetzelfde jaar te huwen. Die omstandigheden zijn waarschijnlijk reden geweest zijn voor de weduwe Beukers om op 30 januari 1896 een scheiding van de boedel tot stand te brengen. Daarmee werd notaris Gerrit Jan Verbeek uit Hengelo belast en de kantonrechter van Tricht uit Enschede zag toe of alles volgens de regels gebeurde. De betrokkenen waren de weduwe Beukers-Wanink, dochter Janna die was gehuwd met Antoon Nijhuis, zoon Johannes en de minderjarig zoon Hermannes die werd vertegenwoordig door de toeziend voogd Gerrit Jan Nijhuis-Beukers.

De boedel bestond nog steeds uit twee huizen en ruim 7 ha grond. Met nog lopende vorderingen, inboedel e.d. was de actieve waarde op fl. 7278,30 bepaald. Na aftrek van hypotheeklasten e.d. bleef er een bedrag over van fl. 3800,00. Na deze vaststelling werd een verdeling tot stand gebracht waarbij de woning met de grootste hoeveelheid grond toebedeeld aan de erfvolger Johannes Beukers. Het andere huis met veel minder grond was bestemd voor dochter Janna, gehuwd met Antoon Nijhuis. 53 Nog in hetzelfde jaar werd ook deze woning volgens de kadastrale legger op naam gesteld van Johannes Beukers. [54]

De tweede en derde generatie Beukers op de Holtmaat / Timmers

Op 5 juni 1896 huwden Johannes Beukers (30 jaar), zoon van Jannes Beukers en Janna Wanink met Hendrika Zengerink (21 jaar) en dochter van Herman en Geertruida Rouwen. Volgens de kadastrale registers werden zij eigenaar van het goed. In de loop van de 20e eeuw vonden er enkele verbouwingen plaats waarbij de twee woningen in 1912 werden samengevoegd. [55]
Johannes is op 21 juli 1945 overleden en zijn echtgenote Hendrika tien jaar later op 16 juni 1955. Hun enige zoon Jan (Timmersjantje) werd erfvolger en huwde met Marie Vos. Hij is rond 1950 verhuisd naar Wierden en heeft het erf verhuurd aan de familie Van Rijn. In Wierden werd hij nabij het station caféhouder. Daar genoot hij een zekere bekendheid; de plaatselijke tennisvereniging heet nog steeds 'Breukersweide'.

Einde van de Holtmaatplaats

Het zal in het jaar 1954 zijn geweest dat Johannes Leonardus van Rijn, chauffeur en landbouwer eigenaar is geworden van de 'Timmersplaats', toen ca. 2 ½ ha groot. [56]
Tot aan de aanleg van het zwembad en de bijbehorende straat Timmersweide, genoemd naar dit erf, zal de familie Van Rijn hebben kunnen genieten van dit mooi stukje natuur in de uiterste punt van de Noork. Toen is het erf door de gemeente Hengelo aangekocht en daarna is de omgeving aangepast aan de gemeentelijke plannen. Daarmee verdween definitief een ca. 400 jaar oude boerderij uit de marke Klein Driene. Je zou kunnen zeggen dat aan de Dalmedenweg, ook in het buitengebied, de familie van Rijn feitelijk de Holtmaatplaats in een nieuw onderkomen heeft voortgezet. Helaas zijn er, voor zover bekend, geen foto's van dit deel van de Houtboeren bewaard gebleven.

'Timmertoon'

Vele bewoners van de Noork zullen zich de naam 'Timmertoon' herinneren als bijnaam voor fietsenmaker Nijhuis aan de Deurningerstraat, bijna op de hoek met de Sloetsweg. Later was die zaak van Busschers die ook bekend staat voor het verkopen van vuurwerk. Misschien heeft zich ook wel eens iemand afgevraagd waar die bijnaam 'Timmertoon' vandaan komt. Misschien is het volgende daarvoor een verklaring. Op 22 oktober 1886

BOEKHANDEL**BROEKHUIS** www.boekhandelbroekhuis.nl

ALS IK HET GOED ZIE
IS HET VAN GELINK OPTIEK

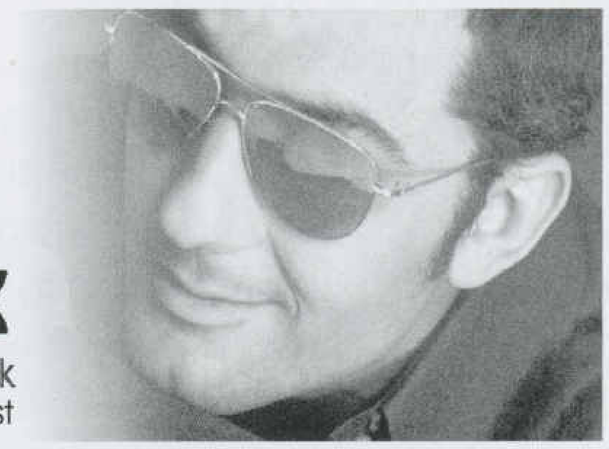

oogmerk
Gelink
Optiek Speciaalzaak
Contactlenzenspecialist

Weemenstraat 51-53 Hengelo tel. 074 - 2917477

De Appel
Lunch - Diner
Uitgaan

Nieuwstraat 1,
7551 CS Hengelo
Telefoon: 074 204 0044

Appeltje van de dag

Iedere dag een
voordelige maaltijd
voor € 9,95

www.deappelhengelo.nl

www.damhuishengelo.nl
FIJNE SERVICE - VAKKUNDIG REPARATIEWERK AAN ALLE RIJWIELEN

Rijwielen
sinds 1935

Rijwielbedrijf Damhuis
Showroom en Werkplaats
Leusveenweg 18-24
7556 VB Hengelo centrum
Tel: 074-2917875

VESPA - PIAGGIO - GIANT - RIH - SPARTA - SACHS - VINTAGE BROMMERS EN SCOOTERS - E-BIKES
KINDERFIETSEN - RACE FIETSEN - BMX - MOUNTAINBIKES - FIETS ACCESSOIRES - FIXED GEAR
MANDEN EN FIETSTASSEN - *KINDERZITJES* - REGENKLEDING - VRIJ BLIJVEND EERLIJK ADVIES

SINDS 1898
VAN HEEK
SCHILDERWERKEN

Met Van Heek komt
't goed in de verf

- *schilderwerken*
- *wandafwerking*
- *beglazingen*
- *betonrenovatie*

Van Heek Schilderwerken B.V.
Enschedesestraat 186 7552 CL Hengelo (O) • Tel.: 074 - 291 30 23 • Fax: 074 - 291 03 44
Internet: http://www.vanheek.nl • E-mail: schilderwerken@vanheek.nl

huwde Antoon Nijhuis met Janna Beukers, de zuster van Johannes Beuker, de laatste Beuker die het Timmershuis bewoonde. Bij de boedelverdeling in 1896 werd Antoon zelfs één van de hier aan de orde zijnde Houtmaatwoningen, toegewezen. En laat nu die Antoon de basis hebben gelegd voor de latere fietsenmakerij annex -winkel. Zou daarin geen logische verklaring zijn opgesloten voor de bijnaam Timmertoon? Het betrof immers het Holtmaaterf dat toen al een eeuw lang als 'Timmers' werd geduid. Een van zijn kleindochters gaf als antwoord op de vraag wat de familienaam van haar oma was zonder aarzelen 'Beukers', terwijl de 2e kleindochter op dezelfde vraag gelijk als antwoord 'Timmers' gaf. En op de vraag waarom opa 'Timmertoon' werd genoemd kwam van beiden als antwoord dat opa al vroeg alles vasttimmerde. Ook wel een logische verklaring maar toch!

Fig. 5 De fietsenzaak van Timmertoon (Nijhuis) aan de Deurningerstraat

Een Holtmaatbewoner in dienst van Napoleon

Een inventarisatie van de geregistreerde Nederlandse militairen die hebben gediend in de legers van Napoleon heeft een zoekfunctie te kijken. Daarmee is na te gaan, of een verwante of iemand uit bekende kring de twijfelachtige eer is toegevallen mee te mogen doen met een van de veldtochten van Napoleon tussen 1797 en 1814. En zowaar vinden we in dit bestand Hermann Holtmaat, zoon van Jean Holtmaat en Jeanne Oldmat met als geboorteplaats Klein Driene. Als geboortedatum is 2 juni 1783 geregistreerd. [57] Deze datum zou in het doopboek van Deurningen teruggevonden moeten worden, maar dat blijkt niet zo te zijn. Ook enige jaren daarvoor of daarna is geen Hermann Holtmaat gedoopt door de pastoor van Deurningen. De vraag is of Hermann tijdens de oproep bij zijn inschrijving voor het leger zelf geweten heeft wat zijn geboortedatum was. Ook de administrateur heeft zijn wenkbrauwen vast gefronst toen hij aangaf dat zijn zowel zijn vader als moeder Holtmaat genoemd werden. Voor de Fransen moesten dat natuurlijk twee

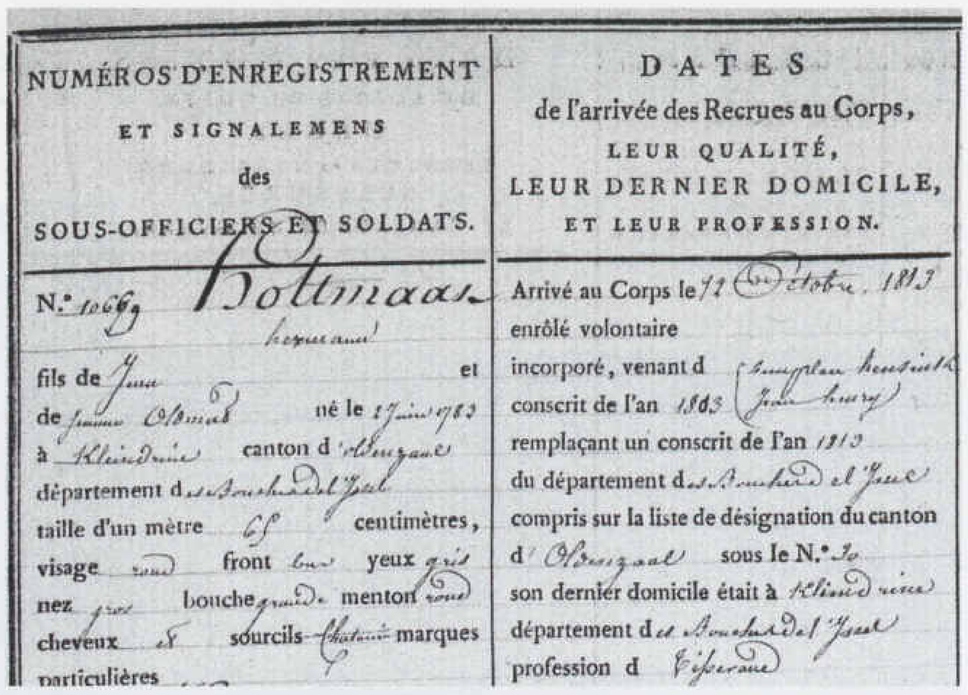

NUMÉROS D'ENREGISTREMENT ET SIGNALEMENS des SOUS-OFFICIERS ET SOLDATS.

N.° 10669 Holtmaas

fils de Jean et de Jeanne Oldmat né le 2 juin 1783 à Kleindriene canton d'Oldenzaal département d. Arrondt. d'Yssel taille d'un mètre 65 centimètres, visage rond front bas yeux gris nez gros bouche grande menton rond cheveux ch. sourcils châtains marques particulières

DATES de l'arrivée des Recrues au Corps, LEUR QUALITÉ, LEUR DERNIER DOMICILE, ET LEUR PROFESSION.

Arrivé au Corps le 22 Octobre 1813 enrôlé volontaire incorporé, venant d (Emplacement [illegible] Jean [illegible]) conscrit de l'an 1813 remplaçant un conscrit de l'an 1813 du département d. Arrondt. d'Yssel compris sur la liste de désignation du canton d'Oldenzaal sous le N.° 70 son dernier domicile était à Kleindriene département d. Arrondt. d'Yssel profession d. Fileur

Fig. 8/9 Hermann Holtmaat ingeschreven in de Franse 'Memoire des hommes'.

verschillende namen zijn en daarom zal hij de moeder van Hermann als 'Oldmat' geregistreerd hebben. Hij was ingedeeld bij het 27e regiment Infantrie van Linie en zijn stamboeknummer was 10669. Controle van alle mensen met de achternaam Holmaat die tussen 1811 en 1870 in Nederland zijn overleden leverde geen Hermann Holtmaat op met een bevredigende leeftijd. Hermann heeft tijdens de vlucht van de Franse legers voor de Russen de oversteek van de rivier de Berezina mogelijk niet overleefd.

Noten:

42) HCO, toegang nr. 3.1, inventarisnr. 3887
43) Kadastrale atlas Overijssel 1832, Borne en Weerselo Stichting Kadastrale Atlas Overijssel 1832, Zwolle 2005
44) HCO, toegang 122, inv. nr. 602
45) Idem
46) HCO, toegang 122, inv. nr.612
47) Idem
48) HCO, toegang 122, inv. nr. 644
49) HCO, toegang 122, inv. nr. 2467
50) HCO, toegang 122, inv. nr. 622
51) HCO, toegang 145, inv. nr. 9495
52) HCO, toegang 136.4, inv. nr. 156
53) HCO, toegang 145, inv. nr. 9562
54) HCO, toegang 145, inv, nr. 8258
55) Kadastrale leggers gemeente Hengelo, artikel 14600
56) Idem
57) http://www.archieven.nl/mi/2231/?mizig=364&miadt=2231&milang=nl&misort=last_mod|desc&miview=tbl
Voor de burgerlijke stand akten van geboorte, trouwen en overlijden is gebruik gemaakt van de site 'Wiewaswie' of van 'familysearch.org'. De geboorteakten van verschillende gemeenten zijn vaak nog niet in het bestand 'Wiewaswie' opgenomen.

Een portret krijgt een verhaal

Wil Zwienenberg

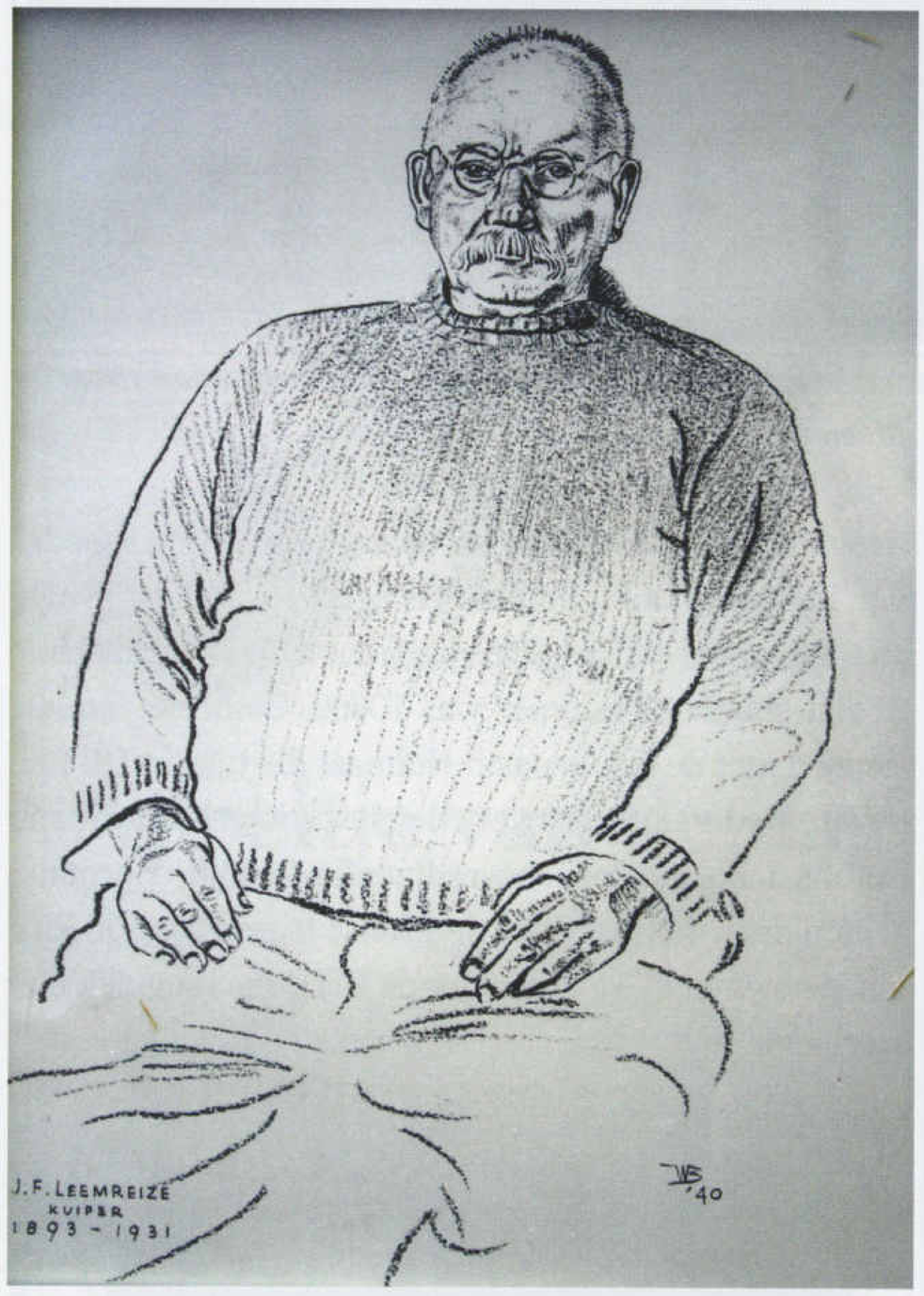

F. Leemreize, genoemd 'de Kuper' (1865-1950), van beroep kuiper en werkzaam bij de NKS van 1893-1931, getekend door 'Wils' Broggel in 1940

Frans Leemreize (geb. 1941) vertelt:
"Mijn opa Johan Leemreize is geboren in Goor en ging na zijn huwelijk wonen in Hengelo. Hij was een man van weinig woorden, niet groot, wel breed en beresterk. Hij had gouden handen en maakte zijn eigen gereedschap op een veldsmidse. Voor het maken van een complete boerenkar draaide hij zijn handen ook niet om. Hij was een vakman.
Opa werd kuiper en dat vak heeft hij geleerd op het landgoed Twickel, in de kuipenmakerij Oranjeboom. Daar maakte hij waterdichte houten kuipen en emmers. Dit vraagt een nauwgezette werkwijze, omdat de duigen haarfijn op elkaar moeten aansluiten zodat het vat waterdicht is. Opa vertelde dat het vlak voor de slachtmaand (november) altijd erg druk werd in de Oranjeboom. De boerderijen op en rond het landgoed begonnen dan met het pekelen van vlees.

Opa ging in 1893 aan de slag in de kuiperij van de Nederlandsche Katoen Spinnerij (NKS). Daar werden toen nog vierkante houten bakken gebruikt voor het bleken, spoelen en verven van katoen. Mijn opa heeft toen de eerste ronde kuip gemaakt voor de NKS en hij werd daarna eervol 'de Kuper' genoemd.

Hij had een neus ontwikkeld om geschikt hout te selecteren voor waterdichte kuipen. Hij kon het hout 'lezen'. Nadat hij een ongeluk met een kuip bij de NKS had voorzien- "'t hoalt deugt niet"- en tevergeefs had gewaarschuwd voor de mogelijke gevolgen, ontplofte een grote kuip, waarbij een deel van het dak van de kuiperij er af vloog. Daarna kreeg opa van meneer De Monchy de opdracht om vanaf dan zelf het hout voor kuipen (eiken en iepen) voor de NKS uit te zoeken in de haven van Amsterdam. Opa vond dat een eer."

"Ik was 16 jaar oud en had zomervakantie als leerling van de Ambachtsschool aan de Tuindorpstraat. Mijn vader was omgekomen bij het bombardement in oktober 1944 en het doen van vakantiewerk was meer dan welkom in

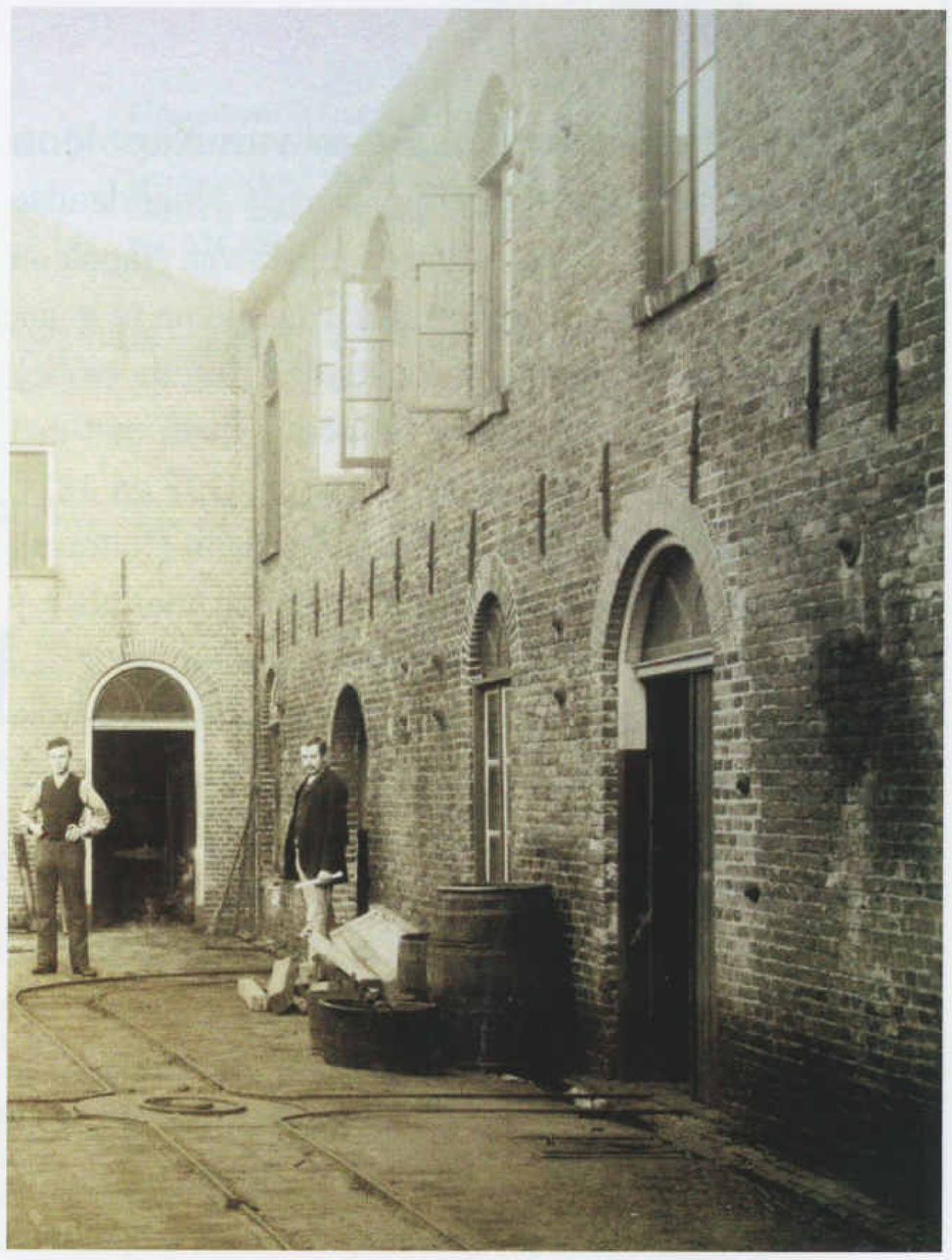

ons gezin. Ik kwam te werken bij de schoonmaakploeg van de KNKS (In 1940 werd de NKS de Koninklijke Nederlandse Katoen Spinnerij). Tijdens de pauze zaten wij in de directiekamer. Daar zag ik toen het portret van mijn opa hangen tussen tientallen andere portretten van mannen en vrouwen van de KNKS, allemaal jubilarissen.
Om elk portret zat een wit lijstje. Het betekende veel voor mij, want wij hadden thuis geen enkele foto van opa. Opa heeft ons verteld, dat de tekenaar Wils Broggel in 1940 hem thuis is komen opzoeken om hem te portretteren, omdat opa toen al met pensioen was.
Toen ik in de krant las dat de portretten van de KNKS te zien zijn in het Museum Hengelo, ben ik daar direct op af gegaan. Het is waardevol voor mij en mijn kinderen dat wij nu in het bezit zijn van een fotoafdruk van het portret van mijn opa."

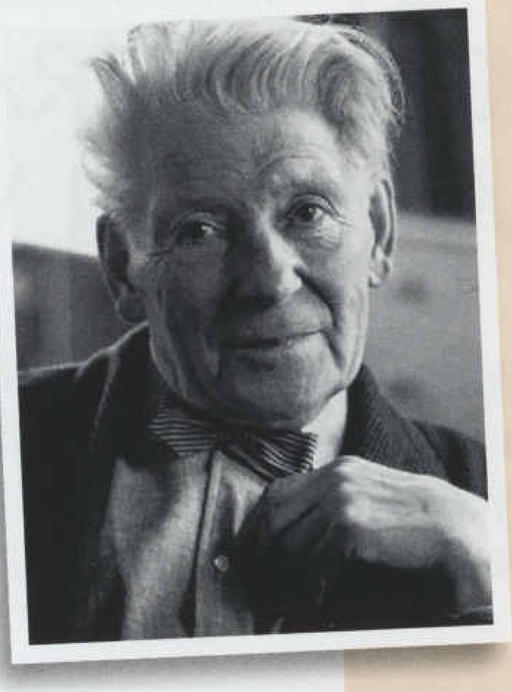

Willem Frans ("Wils") Broggel, kunstschilder en graficus, 1882- 1970.

Willem Frans ("Wils") Broggel werd in 1882 te Amsterdam geboren. De machinefabriek Stork in Hengelo biedt hem een positie aan als 'bedrijfskunstenaar'. Broggel werkt niet alleen voor Stork maar ook voor andere Twentse bedrijven, zoals Heemaf. Van de Koninklijke Nederlandse Katoenspinnerijen (KNKS) krijgt hij opdracht om een portret te tekenen van elke werknemer die na veertig of meer dienstjaren met pensioen gaat. Tussen 1940 en 1954 maakt Broggel negentig portretten die allemaal in de directiekamer van de KNKS komen te hangen.

Als Wils Broggel al dicht bij de pensioengerechtigde leeftijd is, wordt hij als leraar tekenen benoemd aan de kunstacademie (AKI) te Enschede. Broggel neemt juni 1952 op 70-jarige leeftijd afscheid van de AKI. Hierna gaat hij opnieuw schilderen. In 1970 overlijdt hij te Hengelo.

Bron: http://www.philipsreclamekunst.nl/kunstenaars/127-biografie-broggel-wils

Museumbericht

Reuring in de stad

Vorig jaar bestond de Hengelose markt 150 jaar. Dat werd gevierd met een nostalgische terugblik. Het succes ervan heeft geleid tot een herhaling op 6 mei jl. Het begin van een nieuwe traditie….?
Veel middenstanders gaven gehoor aan de oproep om de binnenstad wit-blauw te kleuren door de vlag van Hengelo op te hangen. Modezaak Jenneboer had zijn etalage historisch ingericht met mode uit vervlogen jaren, beschikbaar gesteld door ons museum. Klanten ontvingen een kortingskaart voor het museum.

OALD HENGEL OF NIEUW HENGELO ZENGERINK IS OVERAL THUIS VOOR UW AAN- EN VERKOOP

Als ZENGERINK makelaardij zijn wij voor u succesvol bij de aan- en verkoop van uw woning.
Als ZENGERINK hypotheekspecialisten zijn wij voor u succesvol bij het afsluiten van hypotheken, op 'maat' gemaakt.

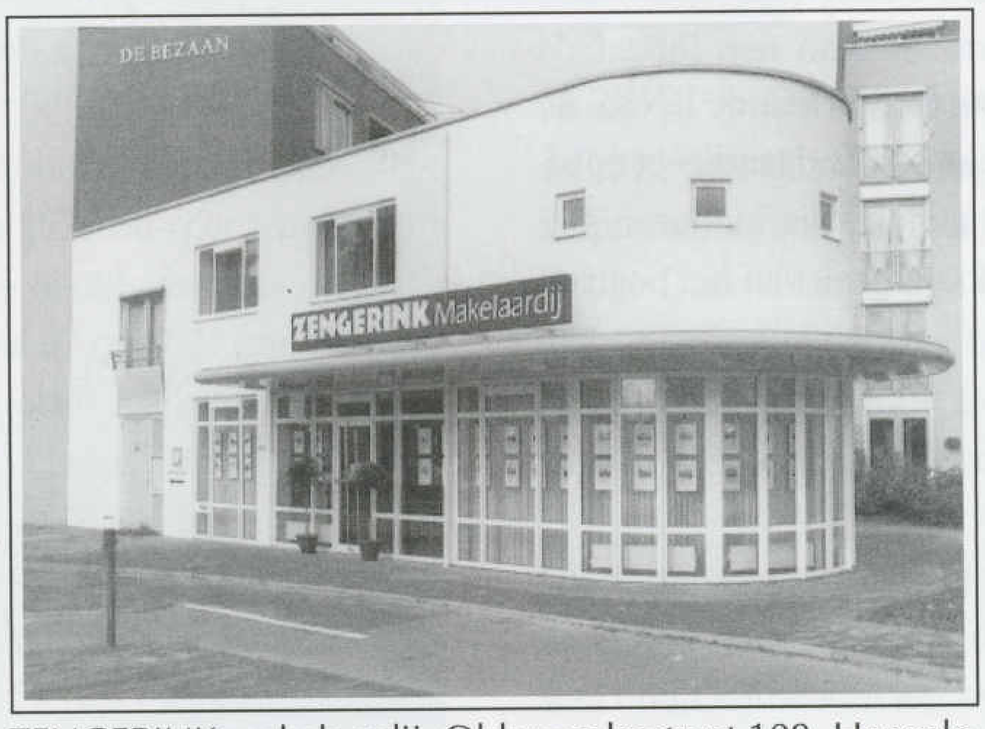

ZENGERINK makelaardij Oldenzaalsestraat 109 Hengelo

Gaat u uw woning verkopen? Zengerink Makelaardij biedt u meer zekerheid

Als marktleider en gespecialiseerd woningmakelaar zijn wij in staat om voor u een beter resultaat te behalen. Met een nauwkeurige en onderbouwde taxatie en ons uitgebreide marketingplan (o.a. meer dan 1400 woningzoekenden) bieden wij u de zekerheid van optimale en vlotte verkoop. Geïnteresseerd? Bel vrijblijvend 074 - 243 1010 om een afspraak te maken voor een geheel vrijblijvende taxatie van uw woning.

Onafhankelijk hypotheekadvies

Wij bemiddelen gratis voor alle grote geldverstrekkers. Door onze onafhankelijke werkwijze kunnen wij u gegarandeerd de juiste hypotheek op maat aanbieden. Geïnteresseerd? Bel vrijblijvend 074-243 1010 en maak geheel vrijblijvend een afspraak. Vul op www.zengerink.nl uw hypotheekwensen in. U krijgt binnen 24 uur een maatberekening toegezonden.

ZENGERINK
makelaardij b.v.
hypotheekspecialisten b.v.

Oldenzaalsestraat 109 Hengelo (OV)
Postbus 950 7550 AZ Hengelo
info@zengerink.nl fax: 074 - 243 1001
www.zengerink.nl tel.: 074 - 243 1010

NVM ISO 9001 GECERTIFICEERD WAARBORG MAKELAARS® Erkend Hypotheek adviseur HYPOTHEEK SPECIALISTEN®